...ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...ЫН ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! ...-дахи жэлээ гарина

...УРЯТ ҮНЭН

...ПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

...№ 17 (9771) | 1962 оной январиин 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...Ү ЕХЭЭР ҺААХЫН ТҮЛӨӨ ...ХЫ ХҮСӨӨРӨӨ ОРОЛДОХО

...ой январиин нэгэдэ... хоногто республи... ...оз болон совхозууд... ...ажа, гүрэндэ худал... ...үнгүүдые харуулһан ...нүүд манай газетын ...ай номерто толилог... ...дэ тон хангалтагүй ...е һанаагаа зобон... ...хын аргагүй байна. ...дэ, манай республи... ...гшэ 1961 ондо һү ху... ...ар гүрэнэй урдахи ...холо дүүргэжэ ша... ...н.

...шэ жэлдэ республи... ...оз, совхозуудта үнеэ... ...312 толгойгоор оло... ... 1960 онойхидо ... 10 мянган үнеэ ...ллабашье һү абал... ...ниие гүрэндэ ху... ...зааханшье дээшэ... ...арин доошоо орошо... ...а юм. 1961 ондо кол... ...хозууднай һү абаха ...83 процент дүүргээ али 1960 онойхиһоо ...ю һүн багаар абтаа. ...э һү худалдаха тү... ...хан 84 процент дүүр... ...хэ гү, али 1960 оной... ...бол 7 процент доо... ...ингэжэ республикы... ...лхоз, совхозууд гүрэн... ...р 14 мянган тонно ... үгэжэ, городууд ...дэлмэришэнэй тосхо... ...ажалшадые һүөөр, ...нэй продуктнуудаар ...кэрэгтэ нилээд бэрхэ... ...оруулһан байха юм. ... илангаяа Мухаршэ... ...яхтын, Сэлэнгын, Би... ...арбагатайн аймагуу... ...оз, совхозууд гүрэн... ...лээд дутуу тушааһан ...усхайлбал Мухаршэ... ...лхоз, совхозууд үн... ...кэлдэ һү абаха түсэ... ...роцент дүүргэжэ, гү... ...ү худалдалгаяа 1960 ...ю 12548 центнерээр ...олгожорхёо. Кяхтын колхоз, совхозууд ...түсэбөө 79 процент ..., урда жэлэйхиһээ ...тнер һү гүрэндөө ба... ...даа.

...тын аймагай колхоз, ...д һү абаха түсэбөө ...ентдэ хүргэжэ, 1960 ...о 13 мянган центнер ...ндөө бага худалдаһа... ...мшэлтэй.

...жал ехэтэй республи... ... аймагуудай колхоз, ...дай, аймагуудай хү... ...эгшэдэй иимэ бай... ...оройые сагааруулха ... шалтаг байхагүй. ...гын доошолһоной гол ...ан үбһэ тэжээл ба... ...лэдхэһэнэй гү, али ... үүлтэрэй муудаһа... ...шэ, харин колхоз, сов... ...й партийна эхин орга... ...уудай, тэндэхи хүтэл... ...шэдэй, зооветмэргэ... ...й эмхидхэлэй хүдэл... ...уладхаһанһаа, һаали... ...дунда ойлгууламжын ...ри, социалис мүрысөө ... ябуулһанһаа болоо ...эхэ хэлэхэ хэрэгтэй. ... эсэстэ һаалиин фер... ...э үбһэ тэжээл, бэлшээ... ... бусаар хэрэглэгдэжэ, ...жахын тоосоо нэбтэ... ...ажал ехэтэй хүдэлмэ... ...ньһожоруулха асуудал... ...г соогоо шиидхэгдээ... ...шоо. Энэл 1961 оной ша оной январиин нэгэдэхи арбан хоногто һү абалга дээшэлээгүй, харин нёдондоной энэ үеынхиһөө 7,4 процент доогуур байшоо гэхэ гү, али республикын Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой гүрэндэ һү худалдаха даабари миил 74 процент дүүргэгдээ.

Һү абалгые дээшэлүүлхэ, гүрэндэ һү ехээр худалдаха тушаа Кяхтын аймагта юушье хэнгүй, һанаа амар һуужа байһаниинь үшөө аюултай байна. Юуб гэхэдэ, энэ аймагта һү абалга нёдондоной энэ үеынхиһөө 36,6 процент доошолжо, гүрэндэ 26 процент һүн бага худалдагдаа бшуу. Мухаршэбэрэй аймагай колхоз, совхозууд январиин түрүүшын 10 хоногто һү абалгаяа, гүрэндэ худалдалгаяа дээшэлүүлхын орондо, нилээд доошонь оруулжархёо. Мүн иимэ байдал Байкало-Кударын, Яруунын, Заиграйн, Сэлэнгын, Хориин аймагуудта үзэгдэнэ.

Урда жэлэйхиһээ нилээд ехэ үбһэ тэжээл бэлдэһэн Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта январиин түрүүшын 10 хоногто үнеэн бүриһөө дунда зэргээр суудхэдэ 1 литр, XXII партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта—0,6 литр һүнэй һаагдаад байһые тэсэжэ боломоор гээшэ гү? Болохогүй.

Хориин аймагай совхозуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр суудхэдэ 1,2 литр һүн һаагдаа. Зүгөөр эндэхи совхозууд үбһэ тэжээлээр хангагданхай байхаһаа гадна, гүрэнһөө нилээд ехэ холимол тэжээл абаһан байха юм.

Аймагуудай партийна, советскэ органзацинуудай анхараагүй дээрэһээ зарим колхоз, совхозуудта һаалишадые олохоһоо, һаалиин фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэрие оньһожоруулхаһаа бэрхэшээжэ, үнеэдээ орой һаахаяа болижо, мяха ехээр абаха фермэтэй болохомнай гэжэ шалтаг баридаг. Тусхайлбал Суулгын совхозой директор нүхэр Л. Ц. Цыренов республикын дээдэ зургаанай ямаршье зүбшэлгүйгөөр 360 үнеэ һаахаяа болижо, мяханай фермэдэ оруулжархёо. Мүн 250 үнеэн болзорһоо урид шэргээгдэшэһэн байха юм. Тэрэшэлэн «Октябрьский», Исингын совхозуудта үнеэдые болзорһоо урид шэргээжэрхихэ баримтанууд гарана. Эдэ бүхы дутагдалнуудые саашадаа тэсэхын аргагүй.

1962 ондо һү һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө эрхэ бэшэ дүүргэжэ, республикынгаа ажалшадые һүөөр хангаха ябадалые һайжаруулхын түлөө тэмсэл улам шангадаха зэргэтэй. Һү ехээр һаахын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоё.

Республикын колхоз, совхозуудта һү һаалгын ябаса тухай

1962 оной январиин түрүүшын 10 хоногой мэдээн

Колхозууд	Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада һүнэй бухыдөө һаагдаһаниинь (проц.)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килогр.)		
		1961 оной январиин 1-һээ 10 болотор	1962 оной январиин 1-һээ 10 болотор	Нёдондонойхиһоо +нэмэлтэниинь —хороолтониинь
Баргажанай	95,3	10,8	10,4	—0,4
Б.-Кударын	117,0	18,7	19,3	+0,6
Бичурын	100,3	32,1	28,5	—3,6
Зэдын	92,5	23,6	20,5	—3,1
Яруунын	92,1	17,3	14,1	—3,2
Заиграйн	86,9	25,6	21,4	—4,2
Закаменай	102,6	8,2	7,5	—0,7
Кабанскын	118,3	25,3	25,6	+0,3
Кяхтын	71,7	32,4	20,5	—11,9
Мухаршэбэрэй	79,4	32,5	23,9	—8,6
Прибайкалиин	89,0	30,8	24,8	—6,0
Сэлэнгын	79,7	33,5	27,2	—6,3
Тарбагатайн	85,0	33,5	27,1	—6,4
Түнхэнэй	137,0	17,6	23,0	+5,4
Хориин	88,2	16,3	12,8	—3,5
СОВХОЗУУД:				
Оймурай	152,2	13,0	16,9	+3,9
Щергинэй	103,5	23,0	21,0	—2,0
Баргажанай	—	—	14,0	—
Курумканай	—	—	11,0	—
Бичурын	105,8	36,2	33,0	—13,2
Охин-Булагай	112,6	29,4	26,8	—2,6
Борьёогой	92,5	47,9	27,0	—20,9
«Октябрьский»	98,7	24,6	21,1	—3,0
Яруунын	66,5	31,6	19,5	—12,1
Исингын	124,6	16,2	16,2	—
Комсомольский	92,4	37,3	18,8	—18,5
Нарһатын	143,3	18,4	28,0	+9,6
Онохойн	83,8	28,0	20,8	—7,2
Байгалай	144,3	23,8	28,9	+5,1
Кабанскын	101,1	25,8	22,7	—3,1
Кударын	86,8	18,9	12,0	—6,9
Кяхтын	68,1	22,4	11,8	—10,6
Пограничнa	70,0	17,7	10,0	—7,7
Суулгын	83,4	31,0	20,6	—10,4
«Эрдэм»	71,4	36,1	23,4	—12,7
Сэлэнгын	96,8	51,0	35,0	—16,0
Саянай	168,6	13,4	19,7	+6,3
Анаагай	65,7	30,4	18,9	—11,5
Хэжэнгын	88,7	16,1	13,5	—2,6
Үдын	114,0	25,5	21,6	—3,9
Курбын	—	—	22,3	—3,2
Чесанын	87,7	16,5	14,8	—1,7
Дырэнэй	—	—	10,0	—

Хурьгашадай гараар...

БИЧУРА, январиин 18. (**Телефоноор абтаба**). Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай бүхы колхоз, совхозуудта хонид олоороо хурьгалжа эхилээ.

Илангаяа Логовскиин нэрэмжэтэ колхоздо хонидой түл һайнаар абтажа байна. Эндэ үнгэрэгшэ жэлэй август, сентябрь соо искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн бүхы 2 мянган эхэ хонид, түлгэнүүдэй 500 гараниинь хурьгалаад, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Елань тосхондо байратай ахалагша хонишон С. А. Поповой даадаг отарынхид бүхы 450 эхэ хонидойнгоо 200 шахуунь түрүүлээд, хурьгадаа оролдосотой һайнаар түлжүүлнэ. Тус отарада хоёрдохи жэлээ хурьга абалсажа байһан залуу басагад Евдокия Соковикова, Валентина Арсентьева, Валентина Сизых гэгшэд тус тустаа 70—70 хурьгатай болоод, тэдэнээ үдэр, һүнигүй ханамжатай зохидоор харууһалжа, эдеэлүүлжэ байдаг. Эдэнэр Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон Д-Х. Лубсановагай бригадынхидай үүсхэлые һайшаан дэмжээд, отарынгаа эхэ хонидые байгша оной февралиин тэн болотор бултыень түрүүлжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготой.

Тэрэшэлэн энэ отаратай зэргэлээд шахуу байдаг ахалагша хонишон С. А. Скуратовай отарада баһал 200 шаху хурьган абтаа. Тус отарын хурьгашад Елизавета Ларионова, Александра Позднякова гэгшэд нарай хурьгадые нэгэшье гарза хоролтодо оруулхагүйн тула эршэмтэй шангаар хүдэлжэ оронхой.

Л. Луговской,
Бичурын аймагай «Ленинский путь» газетын хүдэлмэрилэгшэ.



МОСКВА. **СССР-эй Наукануудай академиин главна ботаническа садай хүдэлмэришэд субтропическа ургамалнуудые тарижа ургуулха научно-шэнжэлхы ехэ хүдэлмэри ябуулна.** ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **тропическа таһагай оранжерей соо. Садовод Б. А. Неустроева какаогай эдеэнэй эдеэшэһэниие тодорхойлжо байна.**

ТАСС-эй фотохронико.

РСДРП-гэй Пражска конференциин табин жэлэй ойдо

...КВА, январиин 18. (ТАСС). РСДРП-гэй Пражска ...нциин хүдэлмэрилжэ эхилһээр табин жэлэй ой гүй... ...рксизм-ленинизмын институдай, ниитын Наукануу... ...демиин, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи партийна дээдэ ...иин научна сесси мүнөөдэр Москвада нээгдэбэ. Манай ..., бүхы уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ...и энэ гайхамшагта үдэртэ тус сесси зорюулагдаба.

...И. Ленин, Пражска конференци» гэжэ элидхэлые ...й ЦК-гэй дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институ... ...ектор академик П. Н. Поспелов сессидэ хэбэ. «Праж... ...ференци, Россида хүдэлмэришэнэй революционно хү... ...й хүгжэлгэ тухай» элидхэл доцент Шаумянай, «Праж... ...ференци зарлалгые бэлдэхэ тушаа россин эмхидхэ... ...иссиин ажал-ябуулга» гэжэ доцент Новиковагай мэ... ...тэндэ шагнагдаба.

ШЭНЭ ТҮЛ ХЭР АБАЖА БАЙНАТ? ҮДЫНХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ТУШАА ЮУН ХЭГДЭНЭБ?

Иимэ асуудалтайгаар манай корреспондент республикын хэдэн колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ хандаба.

Эгээн түрүүн хонёор баян Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз дуудабабди. Телефондо колхозой парткомой секретарь нүхэр Ламажапов дайралдаба.

С. Ламажапов. Манай колхозой хонишод энэ жэлэй 1-дэхи кварталда 14800 хурьга абаха байна. Иимэ олон хурьга үбэлэй һарануудта түрүүшынхеэ абахамнай. Тиимэһээ эхэ хонидой отарануудта гол анхаралаа табинабди. Мүнөө үедэ колхоздо бүхыдөө эхэ хони харууһалдаг ажахын тоосоондо ороһон 15 бригада ажаллана.

Шэнэ түл эдэ үдэрнүүдтэ түлэг абтажа байнхай. КПСС-эй XXII съездын делегат Бутыт Батуевагай бригадынхид 1000 хониһоо 1000 хурьга абажа түлжүүлхэ уялгатай. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр 310 хурьга абаад, һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Үбһэ, тэжээлынь бригадын газаа буулгагдаа. Тиигэбэшье хурьгалха үдыхэн хонидөө бэлшээдэг заншалтай. Хонидой хурьгалхаһаань 3—4 үдэр урид газаагаа барижа эхилдэг.

Ажахын тоосоондо ороһон Дашанима Аюшеевэй бригадын хонишод түл абалгаяа мүн лэ һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, эмхитэйгээр ябуулжа байна. Энэ бригада 1440 эхэ хони харууһалдаг юм. Хамта 8 хүн хүдэлдэг. Һаяхан Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон Димит-Ханда Лубсановагай бригадынхидай нээмэл бэшэгтэй танилсажа, тэдэнэр шэнэ уялгануудые абаба. Хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ, томо эхэ хониһоо 4 килограмм, түлгэнүүдһээ 3,5 килограмм нооһо хайшалха социалис уялга хараалба. Жэл соо бригада 72 центнер нооһо, 526 центнер шэгнүүртэй түл тушааха, 1600 центнер үбһэ өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэжэ абаха даалгабаритай. Тэдэнэртэ 100 гектар сабшалан даалгагданхай. Һүүлэй үдэрнүүдтэ 100 гаран хурьган эндэ абтаад, тобир һайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Тэрэшэлэн Нима Ачитуевай, Иван Чойдоновой, Дондок Доржиевай болон бусадай ажахын тоосоондо ороһон бригаданууд өөһэдынгөө хүсөөр хурьгадаа абажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлхэ зорилготой.

Корреспондент: Хонишодой дунда политическэ хүдэлмэри хэр ябуулагданаб?

С. Ламажапов. Хонишодой бригада бүхэндэ агитатор даалгагданхай. Тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, энэ һайндэрэй хүндэлэлдэ социалис мүрысөө эмхидхэжэ байнхай. Бригаданууд дээгүүр нүүдэл библиотекэ ябадаг.

Һүүлээрнь Кяхтын аймаг хонходожо, тэндэхи «Родина» колхоз дуудажа, колхозой түрүүлэгшэ И. Агафоновтой хөөрэлдэбэбди.

И. Агафонов. Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон Лубсановагай бригадынхидай хандалга бэшэг манай колхозой хонишодой дунда зүбшэн хэлсэгдэжэ, халуунаар дэмжэгдэбэ. Хонишодой бригаданууд хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ гэжэ шиидэбэ.

Байгша оной 1-дэхи кварталда 5 мянга гаран хурьга абтаха юм. Тэрэнэйнгээ дүрбэнэй нэгэ хубиие гэхэ гү, али 1200 гаран хурьган абтаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Ахалагша хонишон Василий Иванович Яковлевай бригада 1607 эхэ хонитой. Мүнөө тэдэнэр 400 гаран хурьгатай болонхой. Семен Евгениевич Котаманов хонин һүрэгэйнгөө хахадынь тооной хурьгалуулаа.

Корреспондент: Бригаданууд ажахын тоосоондо оронхой гү?

И. Агафонов. Оронхой ааб даа, бүхыдөө. Бригаданууд үбһэ, тэжээлээр хүсэд хангагданхай, байра бэлдэгдэнхэй. Хонишод гаднаһаа туһаламжа абангүйгөөр, өөһэдынгөө хүсөөр хурьгадаа түлжүүлжэ гарахаар зоригжонхой. Хурьгадтаа һайхан үбһэ, минеральна тэжээл, мел, таряа талханай зүйл эдюулнэ, дулаан уһаар уһална. Иимэ һайн харууһанда байһан хурьгад түргөөр түлжэнэ. Юрэдөөл хонишоднай энэ жэлдэ хурьгадаа жэшээтэ һайнаар түлжүүлжэ гараха аргатайшье, энээнэй түлөө оролдожошье байнхай.

Удаань зэргэлээд тооной оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонходожо, тэндэхи зоотехник Б. Хободоеватай хэдэн үгэ андалдабабди.

Б. Хободоева. Хонинай һаял хурьгалжа эхилээ. Колхозой эрхим хонишон Гармажап Гарматаровай бригадынхид 150 хурьга абаад байнхай. Тэдэнэр республикын хонишодой мүрысөөндэ орохо зуураа, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ, 3 килограмм нооһо хайшалхабди гэжэ мэдүүлээ. Бригадын дүршэлтэй хонишод Ханда Гарматарова, Бальжир Цыдыпова болон бусад үсэд шангаар ажаллажа байнхай.

Корреспондент: Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр хонишод ямар түлөөһэ абажа байнаб?

Б. Хободоева. Ажахын тоосоондо ороһон бригаданууд мяха, нооһо абаха даабаряа дүүргэһэнэйнгээ зэргээр түлбэридэ хүртэнэ. Хонишодой олонхи бригаданууд түлбэреэ хүсэдөөр абажа байна.

Заиграйн аймагай «Гигант» колхоз дуудахадамнай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Перевалов телефоной трубка үргэбэ.

А. Перевалов. Хурьгад түлэг абтажа байна. Мүнөө 800 гараба. Үдын совхозой хонишодой бэшэг отара, бригада бүхэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Хонишод шэнэ уялгануудые абажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые ажалай амжалтаар угтахые хүсэнэ. Хонишон Мясниковой бригадынхид энэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ, 4,5 килограмм нооһо хайшалха зорилго урдаа табяа. Мүн иимэ уялгануудые бусадшье бригаданууд хараалжа байнхай.

Корреспондент: Хурьгадые түлжүүлхэдээ ямар шэнэ арга дүршэлнүүд хэрэглэгдэнэ гээшэб?

А. Перевалов. Бригаданууд ажахын тоосоондо ороһон хадаа үбэлжэлгэдөө хүсэд хүрэхэ үбһэ, тэжээл бэлдэнхэй. Энэ жэлдэ саһанай ехэшье байбал, январиин 10-най байдалаар үбһэ тэжээл урид хараалагдаһанһаа үлүүсэ гаргашалагдаагүй. Хонидто нарһанай оройн шэлбүүһэ үгтэнэ.

Түнхэнэй аймагай туршалгын жэшээтэ ажахы—«Сибиряк» колхоз хонходожо, тэндэхи главна зоотехник Гавриил Егорович Федоровтой золгобобди.

Г. Федоров. Хонинай хурьгалжа хахадлахаяа байна. Һүүлэй мэдээгээр 1136 хурьган абтанхай. Ахалагша хонишон И. П. Сороковиковой отара 540 хониһоо 410 хурьга абаад, һайнаар түлжүүлнэ. Еловко гэжэ газарта байрладаг М. И. Усольцевой отарада 550 хониһоо 370 хурьган абтанхай. Хурьгалха хонидто үбһэ, силос үгтэнэ, набшаһата тэжээл бии. Түнхэн, Тухэрэн гэжэ газарнуудта хурьгад бага зэргэ гарзада ороһон байна.

Корреспондент: Хэды хурьган, ямар шалтагаанһаа гарзада ороо б?

Г. Федоров. Хамта 12 хурьган үхөө. Хонишод үбһэ, тэжээлээ гамнаха һанаатай байһаар, түрэхэ хонидоо һайса эдеэлүүлэнгүй адуулжа, тамирыень муудхаа, зарим хонид хээрэ хурьгалаа. Иимэ оһол гараал даа.

Корреспондент: Тэжээлээр дутамаг байгаа юм гү?

Г. Федоров. Үгы ааб даа. Тэжээл хүсэд хүрэхөөр бии. Тэдэнэр миил туршаад үзэхэеэ һанаа ха юм.

Удаань Зэдын, Мухаршэбэрэй, Хориин аймагуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, хаа хаанагүй Д-Х. Лубсановагай үүсхэл дэмжэгдэжэ, шэнэ түл эмхитэйгээр абтажа байһаниинь мэдэгдээ. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Чимит-Дамба Пагбаевай бригадын хонишод шэнэ түл абажа эхилбэшье, үдэр саг гээнгүй поли, сабшалан дээрээ наг шэбхэ зөөжэ эхилээ гэжэ тус колхозой зоотехник А. И. Фирсов дуулгаа.

Түрүүшынгээ амжалтануудые һуладхангүй, бүхы мэргэжэл шадабаряа гаргажа, шэнэ түл түрэсээ һайнаар томо болгожо, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гээшэ хонишон бүхэнэй нангин хэрэг мүн.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын «Эрдэм» колхозой эрхим хонишон Б. Д. Жигмытов.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Гадаадын байдалһаа

ҺҮҮЛШЫН МЭДЭЭСЭЛ

А. И. МИКОЯНАЙ МАЛИ ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

БАМАКО, январиин 18. (ТАСС). Республикын правительствын уряалаар Мали ерэһэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян январиин 17-до Сегу хото ошобо. Малида, бүхы Баруун Африкада ехэ хэмжээнэй түрэнэй хүдөө ажахын предприятиин —«Нигериин нугын управлениин» штаб-байра эндэ оршодог юм.

Сегу районой губернатор Бомбукту Кулибали А. И. Микоянай хүндэлэлдэ үдэшэлэн сайлалга хэбэ.

А. И. Микоян Бамако бусажа ерэбэ

БАМАКО, январиин 18. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян Малиин Республика соогуур ябаһанаа мүнөөдэр эндэ бусажа ерэбэ. Орон соогуур аяншалха үедөө А. И. Микоян Маркала, Сегу хотонуудта хүрэбэ.

Г. С. Титов Бирмэдэ аяншална

РАНГУН, январиин 18. (ТАСС). Мах Бандулын талмай дээрэ, бэеэ даанхай байдалай һүлдэ тэмдэгэй хажууда мүнөөдэр олон хүнэй хабаадалгатай митинг болоо. Бирмын профсоюзна организацинууд советскэ космонавт Г. С. Титовой хүндэлэлдэ энэ митинг эмхидхэбэ.

Рангунай университедэй һурагшанарта, багшанарта, Бирмын агаарай сэрэгэй лётчигуудта «Восток-2» түхэлэй замбуулин дайдын онгосо-одоной ниидэлгэ тухай лекци үдын урда тээ Г. С. Титов уншаба. Шве-Дагон гэдэг түүхэтэ хүшөө-сүмэдэ герой-космонавт ошожо, Бирмын национальна герой генерал Аунг Санай хүүртэ баглаа сэсэг табяа.

Генеральна штабай начальник генерал Не Винтэй Г. С. Титов ошожо уулзаба. Не Вин хөөрэлдэһэнэй һүүлээр советскэ космонавтын хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

А. И. Микоян Маркалада

МАРКАЛА (Малиин Республика), январиин 18. (ТАСС). Нигериин адаг байһан газарта, Сегуһээ 40 модоной зайда Маркала гэжэ багахан хото байдаг юм. Тэндэхи хүн зон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микояниие баяр баясхалантайгаар усэгэлдэр угтаба.

Суданска союз гэдэг партиин нютагай таһагай генеральна секретарь Г. Кейта, округой начальник Г. Аунде, «Нигериин нугын управлениин» директор С. Траоре, олониитын түлөөлэгшэд, хүндэтэй эрхэтэд, дүтэ тойронхи һууринуудай таряашад совет ехэ айлшанаа Маркалада угтаа. Эндэ, Маркалада «Нигериин нугын управлени» гэдэг гүрэнэй хүдөө ажахын предприятиин уһалууриин гол барилганууд бии юм.

Генеральна секретарь Г. Кейта А. И. Микоян хоёр митингдэ үгэ хэлэбэ.

Бүхэнациональна удха шанартай Маркалай металл болбосоруулдаг, механическа мастерскойнуудай хүдэлмэритэй А. И. Микоян митингын һүүлээр танилсаба. Хүдэлмэришэдые тэрэ халуунаар амаршалаад, тэдээнтэй хөөрэлдөө. Удаалуулан А. И. Микоян Сансандинг гэдэг уһа хубаарилан табидаг хаалтые хараба.

А. И. Микоян педагогическа курсантнуудта ошобо. Һуралсалдаа, эрдэм абаха тэмсэлдээ ехэ амжалтануудые туйлахыень һурагшанартань хүсэбэ. Мүнөө хөөрэлдэжэ байһан залуу нүхэдүүд социализмда ажаһууха гэжэ найдаһанаа нүхэр Микоян мэдүүлээ.

XXII съезд тухай хөөрэлдөөн

КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһаг энэ жэлдэ партиин XXII съездын материалнуудые шудалха асуудалаар һара бүри пропагандистнарай семинар зарлана. Колхоз, совхозуудта хүдэлдэг пропагандистнуудые ами аминдань суглуулаа.

Промышленна үйлэдбэри ба һургуулинуудтахи пропагандистнарай семинар һаяхан болобо. Эндэ КПСС-эй XXII съездын делегат нүхэр Федоровтой уулзажа, «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха тухай XXII съездын хараа заабаринууд» гэһэн теоретическэ хөөрэлдөөн болоо. Тэрээндэ пропагандистнар Номероцкий, Мушанов, Кузнецов, Сурмач, Болотнов болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тиигэһэнэйнгээ удаа «1961 ондо промышленна үйлэдбэринүүдэй ямар үрэ дүнтэй гараһан тухай, 1962 ондо дүүргэгдэхэ зорилго тухай» аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Павловай лекци шагнаба.

Пропагандистнар Гончаров, Самотой болон бусад хэдэн нүхэд партиин XXII съездын материалнуудые ажабайдалтай хайшан гээд холбон шудалха тухай һанамжануудаа хэлээ.

Һүүлээрнь «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха» гэһэн хэшээл хайшан гээд үнгэргэхэ тухай лекци сонособо.

Үглөөдэрынь һургуулинуудтахи пропагандистнарай семинар боложо, «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха» тухай теоретическэ хөөрэлдөө хэһэн, коммунис ёһоной ниитын харилсаа тогтоохо асуудалаар хэшээл хэхэ методико зүбшэгдэһэн байна.

Семинарай һүүлээр кинокартина харуулагдаа.

Кяхта. **В. Бадмаев.**

Нэгэшье үдэр гээнгүй...

Байгша оной мартын 18-да болохо СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урдахи бэлэдхэлэй хүдэлмэриин эхилээд байхада Советскэ районой партийна эхин организацинуудай урда ямар зорилгонууд табигданаб гэһэн асуудалтай суглаан уржадэр КПСС-эй Улан-Удын горкомой политическэ гэгээрэлэй байшан соо болобо.

Энэ суглаанда партийна эхин организацинуудай секретарьнар, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, агитпунктнуудые даагшад хабаадалсаа.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Лубсанов Д. Д. соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөнэй дүнгүүд тухай тодорхойгоор хөөрэбэ.

Партиин Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Митыпов Ц. Ц. һунгалтын урда тээхи бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухайда тогтожо хэлээ. Саг үргэлжэ ажалладаг агитпунктнуудһаа гадна, 30 гаран шэнэ агитпункт эмхидхэгдээд, һунгагшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхын тула бэлэдхэл хэжэ эхилэнхэй.

Районой аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Жданова О. Д. тон халуун хаһын эхилээд байһан тухай хэлэбэ. Мүнөө район дотор һунгалтын 38 участок эмхидхэгдэнхэй. Һунгалтын участково комиссинуудта аяар 500 шахуу хүнүүд хабаадалсаха юм. Тиимэһээ тэдэ комиссинуудта эрхим хүбүүд, басагадаа дэбжүүлхэ ёһотойбди гэжэ тэмдэглэбэ.

Нэгэшье үдэрөө гээнгүй, һунгагшадай дунда соёл сурталай, ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гэжэ суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар шиидхээ.

Д. Данжаев.

КПСС-эй XXII съездын материалнууд бүхы хүнүүдые ехээр һонирхуулна. Съездын боложо байхадань шахтернууд ходо ажаглажа, уншажа байгаа. Съездын дүүрэмсээр Гусиноозерск городой партийна һуралсалай бүхы кружогууд болон семинарнууд КПСС-эй съездын шиидхэбэринүүдые, материалнуудые үзэжэ эхилээ юм. Горно инженер Василий Бедняков гэгшын хүтэлбэрилдэг № 2/5 шахтын кружогто



26 шахтернууд, шахтын бэшэ хүдэлмэришэд һурадаг.

— Манай шахтернуд ехээр һонирходог, хөөрэлдөө үнгэргэхэдэ урматай,— гэжэ пропагандист хөөрэнэ. Съездын материалнуудые шахтернууд һайса шудалан үзэжэ байна. Ямаршье асуудал хэлсээ хада хүнүүд һонирхоно, үгэ буляалдаан болбно, олон асуудал һурана. Партиин Программа дотор табигдаһан асуудал бүхэн тушаа үни удаан хөөрэлдөөн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист В. Бедняков (баруун гарһаа) шахтын парторганизациин секретарь П. Малков хоёр хэшээл яажа үшөө һонинноор үнгэргэхэб гэжэ зүбшэнэ.

Ф. МОРЕНЕЦЭП фото.

БУРЯТ ҮНЭН
2-дохи нюур

КОММУНИЗМ—МҮНӨӨ ҮЕЫН ТҮГЭЛДЭР ХҮСЭН МҮН

Мүнөө хүн түрэлтэн гайхамшагта үедэ ажаһууна. Хэзээ нэгэтэ миил хүсэл бодол байһан коммунизм мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн айхабтар ехэ газар дайда дээрэ мандажа байгаа бодото общество болобо. Хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ хубинь научна коммунизмын туг доро шэнэ ажабайдал түхеэржэ байна. Капитализмын дарлалтаһаа һалаһан хүдэлмэришэн ангиин түрүүшын отрядууд ангиингаа талаар аха дүүнэрэйнгээ илалтыень хүнгэдхэнэ.

АГУУЕХЭ ЗОРИЛГОНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

Маркс Энгельс хоёрой үедэ бүхы дэлхэй дээрэ миил 300 коммунист байһан юм. Мүнөө тэдэнэрэй ниитэ тоонь 40 миллион шахуу хүн болонхой. Европодо, Азида, Америкэдэ, Австралида болон Океанида коммунистическэ партиин ябуулга хэдэггүй нэгэшье орон үгы шахуу. Африкада улам олон компартинууд бии болоно. Колониальна дарлалтые унагааһан, бэеэ даанхай хүгжэлтын зам дээрэ гараһан энэ түбиин оронууд дотор нэгэн үзэл бодолтод — марксистнууд улам саашадаа хамтаржа байна.

Коммунис хүдэлөөн түүхэдэ түрүүшынхеэ ёһотойл бүхы дэлхэйн удха шанжатай болоо, ниитын хүгжэлтэ болбосоролой шухалын шухала нүхэсэл болоо. Энэ хүдэлөөн хэлбэриингүйгөөр урагшаа дабшана, империалис хархисуудта эсэргүү, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай ашаа хэрэгэй түлөө, эб найрамдалай түлөө, национальна бэеэ даанхай байдалай, демократиин болон социализмын түлөө хатуу шанга тэмсэл дотор нягтаран жагсана.

Коммунизмын агуу ехэ зорилго мүнөө хэдэн зуу миллион хүнүүдэй ухаан бодолые эзэлнэ, тэдэнэрэй илалта түгэс дабшалтые зогсоохо хүсэн дэлхэй дээрэ үгы. «Коммунис хүдэлөөнэй зам гээшэ хүшэр хүндэ юм. Дэлхэй дээрэ ямаршье парти коммунистнууд шэнги хүшэр хүндэ шалгалтада болон хохидолдо ороогүй байха. Олон тоото хархисууд коммунизмые үгы хэхэ гэжэ һэдэһэн байгаа. Зүгөөр коммунизм эдэ бүхы шалгалтые барижа гарахадаа бүри шанга боложо, мүнөө үеын түгэлдэр хүсэн болоо»,—гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлэнэ. Бүхы хүнүүдые социальна адли тэгшэ эрхэгүй байдалһаа, элдэб мүлжэлгэ, дарлалтаһаа, дайнай урилгата аюулһаа абарха гэһэн түүхэтэ үүргээ дүүргэжэ, коммунизм газар дэлхэй дээрэхи бүхы арадуудта амгалан байдал, ажал, эрхэ сүлөө, адли тэгшэ эрхэ, аха дүүгэй холбоо болон зол жаргал хангаха гэжэ түрүү хүн түрэлтэн гүнзэгы ехээр этигэн найдана.

Коммунистическэ партинууд дэлхэйн революционно хүдэлөөе толгойлогшо, мүнөө үеын революционно хүгжэлтын түгэлдэр хүсэн мүн. Социалистическэ революцинууд, национально-сүлөөрэлтын, империализмда эсэргүү революцинууд, арадай демократическа революцинууд, таряашадай үргэн ехэ хүдэлөөнүүд, фашистска, мүн дарлалтын бусад журамуудые унагаахын түлөө арад ниитын тэмсэл революционно энэ хүгжэлтэ дотор нэгэдэнэ. Коммунистическэ партинууд марксизм-ленинизмын түгэлдэр хүсые, нахчна коммунизмын үг зорилго тухай миил сурталай хүдэлмэри ябуулха бэшэ, мүн тэрэниие бодото байдал дээрэ бэелүүлжэ шадаха байһанаа харуулаа. Энэ үг зорилго дэлхэйн социализмын системэ дотор эли тодоор бэелүүлэгдээ. Тус системэ өөрынгөө жэшээгээр капиталис дэлхэйн ажалшадые революционно үзэлтэй болгоно, бүхы хүн түрэлтэнэй шэнэ обществын ерэдүйн жэшээ харуулна.

Дэлхэйн социализмын хүсэнүүд империализмда эсэргүү колонинуудай болон бэеэ даанхайбэшэ оронуудай арадуудай тэмсэлдэнь шиидхэхы ёһоор туһалаа. Социалистическэ системэ сүлөөрһэн арадуудай бэеэ даанхай национальна хүгжэлтын найдамтай түшэгынь болоо. Коммунистическэ партинууд империализмда эсэргүү, феодализмда эсэргүү демократическа революцие эсэстэнь хүрэтэр эрид шууд ябуулхын түлөө, национальна демократиин гүрэнүүдые байгуулхын түлөө, арад ниитын ажабайдалые эрид һайжаруулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Коммунистнуудай үг зорилгонь нациин дээдэ зэргын ашаа хэрэгтэ таарана. Тиимэһээ коммунистнууд хүдэлмэришэн ангиие болон арад ниитые монополистическа капиталда, бусад хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ бодхоожо шадана. Коммунистнууд экономическа болон олониитын ажабайдалые демократизацилхын түлөө тэмсэнэ. Тэдэнэр демократиин түлөө тэмсэлые социализмын түлөө тэмсэлэй таһаршагүй хубинь гэжэ тоолоно. Энэ тэмсэл дотор коммунистнууд арад ниитэтэй холбоо барисаагаа саг үргэлжэ бэхижүүлнэ, тэдэнэрэй политическэ ухаар ёһо мэдэхэ ябадалые дээшэлүүлнэ, социалистическэ революциин зорилгонуудые, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ шухала байһаниие арад зондо ойлгуулна.

Коммунистическэ партинууд социалистическэ революци бэелүүлхын түлөө, пролетариадай диктатура тогтоохын түлөө хүдэлмэришэн ангиин, ажалша ниитын тэмсэлые толгойлно. Тиихэдэ тэдэнэр ниитын ямар байгуулалта шэлэн абаха гээшэ орон бүриин арадай өөрынь эрхэ мүн, социалистическэ революци галаадаһаа асарагдадаг юумэ бэшэ гэжэ тоолоно. Социалистическэ революци халаа капитализмын дотоодын болон гадаадын гүнзэгы ехэ зүришэлдөөнүүдэй эсэстэ болодог юм. Тиихэтэй нэгэн хамта коммунистнууд контрреволюциие гадаадаһаа оруулха ябадалда эсэргүү эрид шууд тэмсэхэ, революционно тэмсэлдэ болоһон ямаршье оронной арадай хэрэгтэ империалистнуудай хамааралсаха ябадалда эсэргүү шанга сохилто хэхэ гээшые өөрынгөө интернациональна үүргэ гэжэ тоолоно.

Революциин илалтын түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй амжалтань тэмсэлэй бүхы аргануудые — амгалан, амгаланбэшэ, парламентска, парламентскабэшэ аргануудые хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй партиин хэр зэргэ шудалһанһаань дулдыдаха байна.

Бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэл дотор шиидхэхы үүргэ уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ хабаадана. «Гансал дэлхэй дээрэ мүлжэлгэ болон гуйраншалгые үгы хэхэ, ямаршье дайнай боложо боломоор ушарые хүн түрэлтэнэй обществын ажабайдалһаа зайсуулха бэшэ, мүн бүри мүнөө үедэ хүн түрэлтэниие дэлхэйн шэнэ дайнай урилгата аюулһаа абарха гээшые коммунистнууд өөрынгөө түүхэтэ үүргэ гэжэ тоолоно»,— гэжэ коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөнэй Мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ЗОРИГ БАДАРУУЛАГША ЖЭШЭЭ

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн хүтэлбэрилхы хубинь Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мүн гэжэ коммунистическэ партинууд нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Хүдэлмэришэн ангиин илалтын түлөө тэмсэл тушаа, социализм болон коммунизм байгуулха тушаа КПСС-эй дүй дүршэл уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ ехэ удха шанартай. Өөрынгөө нэгэдэхи болон хоёрдохи Программануудые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө манай парти омогорхохо ёһоороо омогорхоно. СССР дотор социализмын хүсэд, эсэсэй илалта түйлажа, партимнай гансахан өөрынгөө патриотическа зорилгые бэшэ, мүн бүхы оронуудай пролетариинарай үмэнэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ өөрынгөө интернациональна үүргые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэв.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөө бэхижүүлхэ, коммунистическэ партинуудай хоорондохи харилсаануудай ленинскэ гол ёһые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд тон ехэ удха шанартай байгаа. Эдэ шиидхэбэринүүдые үндэрөөр сэгнэжэ, 1960 оной ноябрьда Москвада болоһон Зүблөөндэ хабаадагшад, коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэр нэгэн һаналтайгаар иигэжэ мэдүүлээ һэн: «КПСС-эй жэшээ, тэрэнэй аха дүүгэй эбтэ барисаан эб найрамдалай болон социализмын түлөө тэмсэлдэнь бүхы коммунистическэ партинуудые зоригжуулна, бодото байдал дээрэ пролетарска интернационализмын гол ёһые хэрэглэһэнэй жэшээ болоно.

Аха дүү партинуудай һайшаан дэмжэһэн КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд коммунис хүдэлөөндэ хүсые арбидхаа, аха дүү партинуудай ажабайдалда, тэдэнэй хоорондохи харилсаанууд дотор ленинскэ үзэл бодол һэргээн бодхоолгодо туһалаа.

КПСС-эй XX съездын хойто тээ коммунизм байгуулхын томо асуудалнууд, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй шухала асуудалнууд теоретическэ ёһоор шиидхэгдээ. Мүнөө үеын пролетариадай диктатура тухай, социализмын коммунизмда дамжан ороход хуули ёһо тухай, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха замууд тухай, коммунис ниитын харилсаануудай бүридэлгэ тухай, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ тухай, капитализмһаа социализмда орохын элдэб түхэл маягууд тухай, социалис оронуудай коммунизмда ороход тухай, мүнөө үедэ дэлхэйн дай зайсуулжа болохо тухай, мүнөө үеын удха шанжа тухай теоретическэ тобшололнууд коммунис хүдэлөөнэй шэнэ амжалтануудта, аха дүү марксистка партинуудай эдэбхиие хүгжөөлгэдэ туһалаа.

КПСС-эй XX съездын һүүлээр хүгжэн мандаһан партийна ажабайдалай ленинскэ гол ёһонууд уласхоорондын коммунис хүдэлөөе саашадань бэхижүүлээ. Тус хүдэлөөндэ аха дүү арбан хоёр шэнэ парти ороно.

Манай партиин XXII съезд уласхоорондын коммунис хүдэлөө бэхижүүлгэдэ шэнэ нэмэри болоо. Энэ талаар XXII съездын дүүргэһэн үүргые аха дүү партинуудай центральна комитедүүдэй пленумууд, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд үндэрөөр сэгнэһэн байна.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

СВЕРДЛОВСКО ОБЛАСТЬ. **Доодо-Тагилай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай Высогорско түмэрэй рудагай шахтада Александр Тимошенкын комплексно бригада 1961 ондо мянган погонно метр ута шахтын һаба түнхин малтаһан байна. Иимэ үрэ дүн урда тээнь шахтада нэгэшье бригада туйлажа шадаагүй юм. Тэдэнэр рудагай шэнэ баялиг хэбтэшэдэ хүрэтэр шахтын һабые түнхиһэн байна. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилэн рудагай энэ хэбтэшэ малтажа абта-даг болоо. ажалай бри... дэтэ нэрэ ... тэһэи энэ б... жалта туш... ушар бэшэ ... хэдэ, брига... бэе бэедэ ... ёһоор туһал... дэлмэриингөө ... тадаа харюу... «Бултадаа ... түлөө, нэгэ... найнгаа түлө... ёһые баримт... нэбди гэжэ ... Александр хөөрэнэ. З... (зүүн гар... малтагшад ... лошин, Васи... нов, Иван ... димир Манк... лай Логин... Александр гэгшэд байна.**



ТАСС-эй фот...

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһэ...

МАЛЫНЬ УҺААР ТАҺАЛДАНА

Адуу малые хэдэн хоногто уһалангүй, хооһо нойтоор байлгаа һаа, хэды ехээр тураха, муудаха байһаниинь эли. Тиигэбэшье Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гүүртэ, отарануудаар тиимэрхүү ушарнууд дайралдана.

Жалга гэжэ газарта колхозой хоёр бригадын хамта 350 толгой шахамал малай гүүртэ үбэлжэжэ байнхай. Мүн эндэнь холо бэшэ 800 эрье хонитой хоёр отара бии. Эдэ отара, гүүртэнүүд яһала таарамжатай зохид газарта түхеэрэгдэнхэй. Ушарынь эндэнь сабшалангай үбһэн дүтэ, ороохо таряанай зүйл зөөхэдэнь тоог хажуудань. Гансал уһан хомор. Колхозойхид хоёр жэлэй саада тээ эндэ уһа бүлэжэ гаргаха тусхай түхеэрэлгэтэй гүнзэгы худаг малтуулһан байгаа. Теэд муу юумэнь юуб гэхэдэ, худагай уһа бүлэдэг орёо нарин түхеэрэлгынь элдэб деталь, хэрэгсэл ходол эбдэржэ, ехэхэн һаад тойбо ушаруулна. Тэрэниие заһаха деталь, часть бэлэржэ, колхозой центр ошожо ерэтэрнь 2—3 хоног үнгэрдэг.

—Худагайнгаа эбдэрхэдэ малаа уһалха гэхэдэмнай дүтын гол горход хүрэтэр 5—6 модо холо юм. Тиигээдшье тэдэнь ян хүрэшэнхэй. Үндаа хүрэһэн малнай үбһэ тэжээлээшье ёһоор эдинэгүй, хотонһоо гарахалаар уһа бэдэрээд лэ, нишэ тиишээ таража үгы болошоно,—гэжэ малшан Байсан Тугутов гомдоно.

Эдэ гүүртэ, отарануудай адууһа малые уһаар хангаха ондоо бэшэ арга үгы гээшэ гү? Зүгөөр иимэ бэшэ. Хэрбээ тэрэ худагайнгаа хажууда дулаан, ехэ гэр барьяад, тэндээ томо амһарта—цистернэ табижа үгөө һаань, тэрээн соонь уһан саг үргэлжэ байха һэн. Жэшээлхэдэ, тус колхозой хүршэнэр—Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой олонхи гүүртэ, фермэнүүдтэ хэдэн цистернэ, кормокухни гэхэ мэтэ түхеэрэгдэнхэй байдаг. Тиимэһээ тэндэхи мал бүлеэн уһаар таһалдадаггүй.

Под Сопкой гэжэ газартахи хонидой отарануудта баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Эндэ эхэ хонидой, эрьенүүдэй дүрбэн отарада хамта 1500 гаран хонин харууһалагдана. Тэдэндэ нэгэ һайн худаг малтагданхай. Теэд тэрэнэйнгээ газаа орсогорхон жаа гэр бариһаниинь досоонь мотор тодхохо аргагүй, тэрэнээ бүхэли үдэртөө «Беларусь» тракто-раар хүдэлгэнэ.

—Тракторaар уһа бүлэхэдэ, нэгэдэхеэр, түлишэ, тоһон ехэ гаргашалагдана. Хоёрдохёор, трактористшье тэрэнээ һахяад лэ бүхэли үдэртөө шахуу миин байна. Хэрбээ худаг дээрэ бишыхан мотор тодхоо һаамнай, трактор сүлөөржэ, тэрээгээр наг шэбхэ зөөхэ, үбһэ, түлеэ асарха аргатай болохо һэн,— гэжэ малшан Павел Никитин мэдүүлнэ.

Автомашина дээрэ томо цистернэ тодхоод, малда уһа зөөгөө һаань, баһал зохистой байгаа. Тиимэ машинатай байбал, үбһэ тэжээл элбэгтэй аад, уһа хомортой холын хүндынүүдтэ малаа байлгахадань ехэл таарамжатай болохо һэн. Энээн тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һайса бодожо үзэхэ ёһотой байгаа гэжэ һанагдана.

Н. Куртошин,
Бичурын Ара-Хэрээтын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

Гэмтэндэ зэмэ амсуулагдаба

«Дүрбэн мориной арьбан хүхэһэн хүн тухай» гэһэн гаршагтай статья манай газетын январиин 5-най номерто толилогдоо һэн.

Энээн соо хонжоо-наймаашан Дамбаев Даба Молонович тухай хэлэгдэһэн байгаа.

Тэрэ шүүмжэлэл тушаа Кяхтын аймагай прокуророй туһалагша иигэжэ мэдээсэбэ:

— Дамбаев Д. М. гэгшын хэрэг һаяхан арадай сүүд хаража үзөө. Тиигээд 6 һарын болзоортойгоор сүлөөень хаһажа, юрэнхы журамтай ажалай — заһабарилгын колонидо тэрэниие байлгаха гэжэ шиидхэбэри гаргаа. Гадна 1959 ондо түрэһэн мори, мүн тэрэ жэл түрэһэн гунжан үхэрые гүрэнэй олзодо оруулха гэжэ тогтооһон байна.

АГААРХИНАЙ УРЯАЛААР МОРДОБО

— Зай, хүндэтэ нүхэд, юун гэжэ һанаха байна гээшэбта? Иимэл телеграмма ерээ,— гээд Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ бурят драмын театрын директор Цырен Балбаровай гартаа бариһан телеграмма уншаад, һууриһаа бодожо, эндэ сугларһан хэдэн олон артистнуудайнгаа, мүн бэшэншье ажалшадайнгаа нюур бүхэниие шэртэн хараба. Хүн зон нюур нюураа харалсан, нэгэ хэдыхэн зуура аниргүй байбад.

—Январь, февраль һаранuудай хүйтэн, ууртайхан лэ гээшэ даа. Һүүлээрнь баһа мартмнай гэжэ маажаха һара байха,—гээд театрымнай аха заха болохо, жара наһанайнгаа богоһо алхаһан буурал сагаан толгойтой артист Цыден Дамдинов ехэл зохидоор энеэбхилэн үгэлхэ зуураа,—теэд ябаал гүбди даа! Ууҗам баян Ага нютагайнгаа ажалша малша арад зоной урилһан хойно тэрэниинь хүндэтэй дээрэ хүлеэн абаад, би ябахал гэжэ һанаха байнаб.

— Хэнэйшье мэдэһээр, бидэ үбэлэй янгинама хүйтэндэ гастрольдо ябадаггүймнай мэдээжэ ха юм даа. Жэл бүри мартһаа эхилжэ-хүдөө гарадаг гээшэ һаабзабди даа. Теэд мүнөө иимэ һайханшье, хүндэтэйшье уряалай ерээд байхада яашье арсажа болохогүй гэжэ би һананам. Энээниие хойшоншье татажа болохогүй, дурадхаһан саг соонь лэ ошожо, арад зоноо сэнгүүлжэ ерэхэ ёһотойбди,—гээд театрын партийна организациин секретарь, республикын арадай артист нүхэр Д. Дондуков мэдээсэхэ зуураа, баһа гастролёо хайшан гээд эмхитэй зохидоор, шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ тухай хэлэбэ.

Мүн баһа залуу артистнууд В. Самандуев, Б. Нечкин, В. Амханова, Д. Бадмаев гэгшэд аха нүхэдһөө үлэхэ дурагүйнүүд:

— Ябаа!.. Ябаа даа!.. Уринабди!—гэһэн үгыень хоёр зүжэг бэлэг болгон баринабди гэһэн үгэнүүдээр һэлгүүлээд, һөөргэнь Ага нютаг телеграмма сохие!—гэлдэн дарья табилдаад абана. Мүн баһа РСФСР-эй арадай артистка Найдан Гендунова:

— Минишье үлэхэ аргамгүй! Автобусоол дулаалая. Тиигээд лэ «ай даа, нүхэд!» гээд үбдэгөө «пяс» гэтэр альгадаад абахадань, хүхюун дорюун энеэдэн альга ташалгаар замхана. Иигэжэ зон нүхэдэйнгөө нэгэн дуугаар энэ харюусалгата асуудалые һайн һайханаар дэмжэхэдэнь мүнөө харюу хүлеэжэ байгша даргымнай досоо баярай охёор бурьялаад абаха зуураа:

— Зай, тиигэбэл гастрольдоо, нүхэд! Бишье ябаха гэжэ үниинэй шиидэнхэйб!—гээд баяртай энеэһээр үлөө һэн.

Иигээд лэ январиин ханхинама хүйтэн үдэр Бурят драмын бүлэг артистнар ажалша малша Ага нютагаархидтаа Б. М. Пурбуевай бэшэһэн «Нютагайхид» болон Жан Зиминэй «Хужартын үер» гэжэ хоёр зүжэг наада бурят хэлэн дээрэ абажа гарахань.

Энэ бүлэгтэ РСФСР-эй арадай артистка Найдан Гендунова, республикымнай арадай артист Дагба Дондуков, габьяата артистнар Цыден Дамдинов, Софья Халтагарова, Жамсо Иванов, артист Сундуп Рабсалов, мүн залуу артистнар Виктор Самандуев, Валентина Амханова, Бадма Нечкин, Владимир Бадмаев гэгшэд гол рольнуудта наадаха юм.

Иигэжэ Бурят драмын театрын бүлэг артистнар хоёр һарын гастрольдо Ага нютаг январиин 19-дэ мордобо.

Р. Гомбодоржиев.

Холын хо... мартагд...

Нарин Горхоной ... отара. Цырендорж... вич Раднаев долоо... хонин ажалда хүдэ... Жэл бүри олон ... абажа, һайнаар ... гээрээ тэрэнэй бүл... нугаараа суурханх... нэгэ үдэр гунигтай, ... руу ябахыень хара... хижэ ябахадань ... бүтэсэтэй байдаг ... Цырендоржотоной ... мүнөө 200 гаран ... таад, түлжүүлэгдэж... Зарим хурьгадтань ... «Лайка», «Ракета» ... гаад элдэб нэрэ үг... рай хурьгадтаа та... най зүйл багаһаан... һургадаг заншал... абалгын эхилжэ ба... санын долоон жэл... лида һуража байн... дынь — Бутыдма ... хоёр үбэлэйнгөө ... үедэ байлсажа, хүд... ехэ туһа хүргөө. ... үхибүүдэйнгээ бэрх... рые хараад, ехэл ... хэбэртэй:

—Үхибүүднай ... шье, ажаллахадаа... нүүд боложо байна... лэжэ байгаа һэн.

Доржо Батуев б... нэй хонишон. Тэрэ... отара Цырендоржо... гэлээд байрланха... һал 180 хурьгад аб... рин бүтэн түлжүүл... рин Горхоной эдэ... рануудта хамта ... хурьгалха юм.

Тиигэбэшье ажа... туу дунданууд бии... гын үедэ нүхэр Ба... даг отарада ажал... нэгэ хүниие үгэхэ... совхозой дирекци ... аад, мүнөө хүрэтэ... гүй. Тиихэдэ отара... гэдэ мотор толхог... гал оруулагдаха ... Тэрэншье мүнөө х... хагүй, миил хооһо... лөөн болоод лэ ду... шодой түл абаж... байһан үеэр совхоз... рилэгшэд ябажа, ... тэйнь һонирхоногү... ншодто зохихо ба... түхеэрэгдэхээр бай... зой 4-дэхи фермын ... һоо библиотекарь е... ном, журналнууд... малшадые һонирху... ха һэн. Хонишодой ... хогдоһон «Родина» ... ёмник батарейн ү... хүдэлнэгүй.

Ч. Дар...
Хориин, Чесаны...

УНЖАГАЙ...

Заиграйн Онохо... зой гурбадахи ... Шулуутайн адагта ... та мал хаанаһаа ... хай хөөрэлдөөн ... оной сентябрь һар... һэн юм. Теэд мүн... энэ хөөрэлдөөн үр... Тиихэдэнь 170 тол... нууд үдэр бүри ү... 4—5 километр х... байна. Хуушан ху... ха тухай ахалаг... нүхэр Цырен-Дорж... ков совхозой глав... нүхэр Климовтэ эс... лэһэн байха юм. Т... шье хэмжээ абаг... бүтээнгүй байнаар.

Һандархай худа... һаань, хамта 300 ... һаадгүй эндэ уһал...

Совхозой дирекц... дүүргүүлхэ ёһотой.

Д.

Тэжээлэй бобы — белок ехэтэй ургамал

[Бу]РЯТ ОРОНДО БАЯН УРГАСА ҮГЭХЭ

Туршалга, шэнжэлэлгэ юу харуулааб

...лай продуктнуудые ...э талаар тон ехэ ...дые КПСС-эй XXII ...ба. Энээниие бэе...улада нэн түрүүн ...лдаа бардам тэ...жэ абаха шухала ... мэдээжэ. Тиигэ...ай республикын эр...а белок ехэтэй ур...ла хэрэгтэй. Имаг... тэжээлэй бобы, ви...тэ нэгэ жэлэй ур...е горьтой таридаг ...тойбди.

...ншье талаар хара...о ургамалнууд он...та ургамалнуудые ...даг. Жэщээлхэдэ, ...бобыһаа набша но...һон абтадаг. Гадна ...л тарихада газа...дуулдаггүй, харин ... болгодог, азодоор ...гынь мэдээжэ.

... ЦК-гэй январиин ...н Новосибирскдэ ... Сибириин хүдөө ...рүүшүүлэй зүблөөн...уудалда онсо анха...аа.

... бобы тарихада ... ашатайб? Тэрэнэй ...рамм ороохон 1,29 ... единицэтэй, 251 ...теинтэй байдаг гэ...овёсойхиһоо 2,5 да... Гансашье овёсһоо ...н бобово бусад ур...а орходоо тэжээ...протеин ехэтэй юм. ..., нэгэ центнер бо...ндо 28,7 килограмм ...йдаг һаа, эды горо...һондо 19,5 кило...э болон чинэ 22,7—...грамм протеинтэй

*

...й бобы тарижа ур... ажалынь хүндэ бэ...а, хуряалгые бүхы...ожоруулжа болохо. ... түрүү ажахынууд ... сэн багатай, белок ...ээл бэлдэжэ абана. ...ветскэ Союзда энэ ...таригдажа эхилһээр ... Зүгөөр һаянайл ...хардаг болонхой.

...о Алтайн хизаарта ... гектарта тэжээлэй ...игдаа. Тэрэ жэлдэ ...ахынуудынь га бү...—20 центнер бобын ...уряагаа. Тиихэдэ ган ...ехээр дайралдадаг ... талада таригдаһан ... гектарай 11 центнер ...таа.

...й хамта оронноймнай ...нцинуудта туршалга ...Романскын туршал...циин (Воронежско ... ажахыда га бүриин ...р, гүрэнэй Тулунай ... область) селекци...нцида—30 центнер, ...Литовско селекцион...да—49,8 центнер, хү...ын Сумска туршал...ида—26 центнер ур...а.

... хизаарай ажахы...ээлэй бобы тарижа, ...са ургуулдаг дүй ... Олохон ажахы...тар бүриһөө 300—380 ...белок ехэтэй ногоон ...һа хуряажа абана. ... бобые хүсэд эдеэ... байха үедэнь хуряа...ос даража абахада ...һаа дутуугүй тэ...оно бшуу. Гектар бү...да зэргээр 300 цент...са абтаһан бобыһаа ...нер протеинтэй, 32,4 ... крахмалтай тэжээл

абтадаг. Мүн белок соонь малай махабадые һайжаруулдаг бодосууд бии.

Газарай хүрьһые азодоор баяжуулдаг тула бобы тариһан газарта шэниисэ, хара таряа, сахарай свёкло, хартаабха, овёс болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые тарихада таатай. 1960 ондо Алтайн хүдөө ажахын институдай һуралсалай-туршалгын ажахыда бобын һүүлээр «Мильтурум-553» сортын шэниисэ тариһаниинь гектар бүриин 27,5 цент-



Бичурын аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ургуулагдаһан тэжээлэй бобын үндэрые хэмжэжэ байна. Баруун гарһаа агроном Г. Колмаков. (Намар абтаһан фото).

нер ургаса үгөө. Харин тиихэдэ сэбэр паар дээрэ таригдаһан шэниисэһээ га бүриин 20,2 центнер ургаса абтаа бшуу. Баһал тиимэ бобы тариһан газар эндэхи Павловска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «лютесценс-21» сортын шэниисэ тариһаниинь га бүриин 24 центнер ургаса хуряагдаа. Зүгөөр кукуруза тариһан полидо шэниисэ тариһаниинь 2 центнерээр, ороохо таряанай һүүлээр 5,7 центнерээр бага ургаса абтаһан байха юм.

Тэжээлэй бобы нэгэ жэлэй ургамал гээшэ. Шэлбэһэ бүдүүнтэй тула бороо, һалхинда тиимэ амарханаар унадаггүй, 180 сантиметр болотор үндэрөөр ургана. Мүн газартаа 1,0—1,5 метр доро хүрэтэр, хүрьһэнэй дээдэ талада ехээр баглайжа үндэһэлдэг ургамал юм. Зарим бобынууд бүри эртэ эдеэшэнэ, мүн орой эдеэшэдэг сортнууд байха. Тэрэнэйчгээ болзороор ургасань 93-һаа 140 үдэр хүрэтэр ургэлжэлдэг. Тиимэһээ манай республикада энэ ургамал ехэ тааража ургадаг. Юуб гэхэдэ, бобы гансашье богони болзорто эдеэшэдэг бэшэ, харин хүйтэнһөө ехэ айдаггүй, 3—4 градус дулаанай нүлөөтэй байхада ургажа эхилнэ. 4 градус хүрэтэр хүйтэрхэдэ тэсэмгэйгээр даадаг. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада газарай хүрьһэнэй 8 сантиметртэ 8 градус дулаасаад байхада таригдаһан бобы 16—17-дохи үдэртөө газар дээрэ бултайжа захална. Тиихэдэ 10 градус дулаасаһан хойно тарихада 13—14-дэхи үдэртөө, 20 градуста — долоодохи үдэртөө ургажа эхилнэ.

Энэ ургамал түрүүн доодо талаһаа эхилжэ сэсэглэнэ. Тиигээд сэсэгээ түргөөр гүбижэ эдеэшэдэг. Хуряажа абаһанай һүүлдэ бобын ороохон үнишье болонгүй болбосорно. Заримдаа ургажа байхадаа хүсэд эдеэшэдэг юм.

*

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай зарим аймагуудта тэжээлэй бобы таригдаа. Илангаяа энэ ургамал тари-

жа, баян ургаса абаһан Бичурын XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ажал хүдэлмэри һонирхолтой. Тус ажахы бүхыдөө 5 гектарта (4 гектарынь туршалгын, 1 гектар сортучастогта) тэжээлэй бобы тариһан байгаа. Тиимэ туршалга хэхэдээ тэжээлэй бобын ямараар ургадаг, хэды үрэһэн, ногоон эшэ набшаһан абтадаг, газарые ямар үрэжэлтэй болгодог бэ гэжэ туршагдаа һэн. Урда жэлынь сахарай свёкло таригда-

һан, голой хүрьһэлиг, хужармаг газарта бобы таригдахаар шэлэгдэһэн байгаа. Тарилгын урда тээ газарайнь хүрьһые шалгахада гумус, азот багатай, фосфорно кислота, кали ехэтэй байһан юм. Тиимэһээ бобы тарихада таарамжатай гэжэ тодорхойлогдоо.

> **Тэжээлэй бобынууд 20 центнер ургаса үгэхэдөө агаарһаа 142 килограмм азот татажа абаад, гектар бүриин газарай хүрьһэндэ 63 килограммыень үлөөдэг, 30 центнер ургаса үгэхэдөө агаарһаа 213 килограмм азот татажа абаад, 95 килограммыень газарай хүрьһэндэ үлөөдэг юм.**
>
> **Манайда 30 миллион гектар тухай гү, магад дээшэшье хэмжээтэй талмай дээрэ бобово ургамалнууд саашадаа таригдадаг болохоор хараалагдана. Тиимэ болохолоороо, тон һайн үнэтэ үтэгжүүлгэ бологшо азот угаа ехэ хэмжээтэйгээр газарай хүрьһэндэ сугларха байна. Химическэ промышленностьда эды шэнээн үтэгжүүлгэ бүтээжэ гаргаха болоо һаа, олохон томо заводуудые бариха, тэрэнэй тулада хэдэн зуу миллион түхэриг гаргашалха хэрэгтэй болохо байгаа бшуу.**
>
> *(КПСС-эй XXII съезд дээрэ партиин Программа тухай Н. С. Хрущевой хэлэһэн элидхэлһээ).*

Бобын таригдаһан газартань минеральна үтэгжүүлгэ: амягай селитрэ, суперфосфат, хлористо кали оруулагдаһан, хабар эртэ уһалагдаһан (гектар бүриин 300 кубометр) байгаа. Удаань майн 28-да «П-5-35» түхэлэй плугтай «ДТ-54» трактораар 22—24 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалагдаһан, плугайнь хойноһоо «ЗИГ-ЗАГ» борнойнууд шэрэгдэжэ, жэгдэлэгдэһэн байгаа. Майн 29-дэ газарайнь нюруу хүндэ катогоор нягталан дарагдаа.

Газараа иигэжэ бэлдэһэнэйнгээ удаа тус колхозойхид июниин 1-дэ гектар бүриин 60 килограмм үрэһөөр тарилга хэһэн байгаа. Үргэн зуруудтайгаар (хоорондоо 70 сантиметр, ехэнхи полинь 45 сантиметр зайтайгаар) «СКГН-6 В» түхэлэй сеялкээр таригдахадаа бобын үрэһэн 6—7 сантиметрын гүнзэгыдэ һуулгагдаа һэн. Тарилгын һүүлдэ июниин 7 багаар гэхэ гү, али долоодохи үдэрөө бобы газар дээрээ бултайжа эхилээ. Июниин 12-то бүхы полинуудайнь ургаса жэгдэржэ, газараа хушаһан байгаа. Удаань хоёр хоногой үнгэрһэн хойно полинь хүндэлөөшөө 6 сантиметр үндэр шүдэнүүдтэй модон борнойгоор борнойлогдоһон байха юм. Энээнэй ашаар буртаг үбһэ-

ниинь үгы хэгдэжэ, газарайнь хатуужаһан дээдэ шорой зөөлэрүүлэгдээ.

Тэжээлэй бобы тиимэ үдхэнөөр таригдаагүй юм. Нэгэ погонно метр зуруудта 5 ургамал гараһан байгаа. Ургасынь бүри үндэр болоод байхада, июниин 22—24-дэ зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэжэ эхилээ. Тиигээд июлиин тэн багаар сэсэглээ һэн.

Энэ үедэ тусгаар тааруулан түхеэрэгдэһэн культиватораар зурууд хоорондын элдүүрилгэ хоёрдохёо хэгдэһэн байгаа. Полиин зарим талаар буртаг үбһэнүүдэй ургажа эхилхэдэ Бичурын дунда һургуулиин һурагшад туһалжа, тэрэнииень түүжэ хаялсаа.

Үнгэрһэн жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, тэжээлэй бобы хуряагдаха үедөө 130—140 сантиметр үндэрөөр ургаһан, ороохониинь һүн эдеэтэй байгаа. Тиимээр ургаһан бобые хуряагаад, багсалжа хатаахадань, ороохон хүсэд эдеэшэнтэжэ шадангүй хаташоо һэн. Эшынгээ узуураар ургаһан бобын ороохон хуряалгын үедэ ногоон зандаа байжа, баһал хүсэд болбосороогүй үлөө. Зүгөөр зариманьсентябриин түрүүшын арбан хоногто хуряагдаһан юм. Тиихэдээшье 4 гектар туршалгын участок дээрэһээ га бүриин дунда зэргээр 213 центнер ногоон эшэ набшаһан абтажа, кукурузатай холигдожо силостэ дарагдаа.

Туршалга юу харуулааб гэхэдэ: минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулагдаһан полиһоо ехэ ургаса абтаа. Тусхайлан хэлэхэдэ, ямаршье нэмэлтэ үтэгжүүлгэгүйгөөр сахарай свёкло тариһан полидо бобы ургуулхада гектар бүриин 193 центнер ногоон эшэ набшаһан абтаа. Га бүридэ 88 килограмм амягай селитрэ, 167 килограм суперфосфат, 50 килограмм хлористо кали оруул-

һан полидо гектарай 200 центнер, хоёр дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан газарһаа—232 центнер, гурба дахин ехэ болоходоо ургасань доошолдог — га бүриин 187 центнер ногоон эшэ набшаһан абтаха байба. Энээн дээрэһээ азот багатай, кали, фосфор ехэтэй үтэгжүүлгэ оруулхада бобын һайнаар ургадагынь

элирнэ. Бүри үнгэрүү ехээр минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада ургасань доошолно гээшэ.

Илангаяа бобы тариха газарта урда жэлдэнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан байбал, бүришье һайн. Саашадаа колхоз, совхозууд энээниие анхаралдаа абаха ёһотой. Тиигэжэ үтэгжүүлэгдэһэн полинуудта бобы тарихадаа ногоон эшэ набшаһа бүри ехээр абаха аргатай болонобди.

Тэжээлэй бобын үрэһэ бэлдэжэ абаха гээшэ республикымнай ажахынуудай шухала уялга болоно. Колхоз, совхозууд өөрын үрэһэ хүрэнгэтэй байбал, үнэ сэн багатайгаар, белок ехэтэй тэжээл бэлдэжэ абаха бшуу. Мүнөө үедэ тиимэ арга яһала бии. Богони болзорто эдеэшэнтэдэг, нютагтаа тааража ургаха үрэһэтэй һаа, республика доторнай хаанашье бобын үрэһэ абажа болохоор. Юуб гэхэдэ, тэжээлэй бобые эртэ тарижа болохо, хүйтэнһөө айдаггүй ургамал ха юм.

Бичурын аймагай сагай уларил шэнжэлжэ үзэхэдэ июнь һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ газарай хүрьһэн 5 сантиметр гүнзэгыдэ 14,6 градус, 10 сантиметртэ — 13,7, 15 сантиметртэ — 12,7 градус хүрэтэр дулаасаһан байдаг. Иимэ эрхэ байдалда бобы тарихада долоодохи үдэртөө ургажа эхилнэ, 24-дэхи үдэртөө сэсэглэнэ, 58—59 үдэрэй үнгэрөөд байхада ороохон бии болоно бшуу. Теэд иигэжэ ургаад, юундэ хүсэд эдеэшэнтэжэ шадаагүйб гэһэн асуудал гаража болохо. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үрэһэ хүрэнгэ абтаагүй байжа, тарилгадаа бүри апрель һарада орохо байгаад, оройтоһон юм.

Тус колхозой гүрэнэй сортучастогта үрэһэн абтахаар таригдаһан нэгэ гектар тэжээлэй бобы орой болотор байлгагдаа. Тиигээд сентябрь һарада хүйтэрхэдэ хүлдэжэ муудаашье һаа, октябрь һара болотор байхадаа хүсэд тооной эдеэшэнтэһэн юм. Удаань комбайнаар сохигдожо, 12 центнер ороохон абтаһан байгаа.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэлтэйб? Бичурын эрхэ байдалые хаража үзэхэдэ, тэжээлэй бобые апрель һарын хоёрдохи хахадта тарихада таарахаар. Энэ үедэ газарай хүрьһэн 5 сантиметр гүнзэгыдэ 6,9 градус, 10 сантиметртэ—6,2, 15 сантиметртэ—5,4 градус дулаасаһан байдаг. Газарыень һайса бэлэдхэжэ, эртэ тарижа шадаа һаа, колхоз, совхозууд тэжээлэй бобын өөрын үрэһэтэйшье болохо бшуу.

Тиихэдэ республикымнай бусад аймагуудташье тэжээлэй бобын таарaжа ургаха байһаниинь һэжэггүй. Хэрбээ энэ ургамалые элбэгээр тарибал, колхоз, совхозууд адууһа малдаа шанартай һайн тэжээл бэлдэхэ. Саашадаа мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха аргатай болохонь дамжаггүй.

Г. КОЛМАКОВ,
үтэгжүүлгэ ба газарай хүрьһэнэй агротехникын Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай аспирант.

ҮРЭҺЭ УРГУУЛЖА АБААБДИ

Энэ жэл манай колхозой поли дээрэ шэнэ ургамал—бобы түрүүшынхеэ таригдаһан байна. Бүхыдөө 12 гектар таригдажа, тэрэнһээ үрэһэ абажа, саашадаа энэ ургамалые бүри ехээр таридаг болохо зорилго табигдаһан юм. Тэрэнэй эсэстэ хамта 17 центнер һайн шанартай ороохон хуряагдаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 1,5 центнер бобын үрэһэн абтаһан байна.

Абаһан энэ үрэһэмнай түрүү ажахынуудта орбол тон бага байбашье, бидэнэр энэ ургамалые ургуулхадаа ямар дутагдалтай байгаабибди гэжэ хаража үзэхөөр болоно. Нэн түрүүн бобы ехээр оройтожо таригдаа һэн. Манай нютагай эрхэ байдалда энэ ургамалые апрелиин һүүл багаар, эртын ороохо таряантай суг тарихада болохо байгаа. Тиигэбэл энэ ургамал эртэ, бүри август һарада эдеэшэжэ, тэрэнһээ һайн үрэһэ абаха арга олгохо бшуу.

Тэжээлэй бобы энэ жэлдэ шэнэ хахалагдаһан газарта, тарилгын урда тээ һайса уһалагдаһан поли дээрэ таригдаа. Шэнжэлжэ үзэхэдэ бобы хуурай, хужартай хүрьһэндэ таарахагүй байна. Газарай хүрьһэн эрхэ бэшэ буртаг үбһэгүй, сэбэр байха ушартай.

Тарилгаяа майн 14-15-да кукуруза таридаг сеялкээр квадратно-гнездовой аргаар, нүхэн бүридэ 4—5 ороохо унахаар, гектарта 25 килограмм үрэһэ орохоор таригдаһан юм. Ороохон 5—6 сантиметр гүнзэгыдэ һуулгагдаа. Үрэһэн тарилгын урда тээ гранозан хороор хородогдоо.

Ургасын хойноһоо харууһалгада ехэхэн анхарал хандуулагдаһан байха. Тарилгын һүүлээр 10 хоноод байхада ургасын нялха эшэнүүд газар дээрэ бултайжа эхилээ. Ургамалай 5 сантиметр үндэр болохолоорнь уһалжа эхилээбди. Һүүлээрнь зуруud хоорондын элдүүрилгэ хэжэ, газарыень зөөлэрүүлжэ үгэһэмнай бобы һайнаар ургажа захалаа.

Бобы хүйтэнһөө ехэ айдаггүй байна. Майн 16-да таригдаһан кукуруза июниин 6-да хүйтэрхэдэ хүлдөө һэн. Тиин энэ үедэ бобы яагаашьегүй, ногоохон зандаа ургажа байгаа. Июль һарада үшөө дахин зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэһэн байна.

Бобын ургахада элдэб хорхой шумуул хоро хүргэдэг. Июль һарада ургасымнай набшануудта жэжэхэн хорхой (тля) бии боложо, набша, сэсэгүүдые эдижэ эхилээ. Тиимэ хорхойдо хоролуулһан ургамалнууд хожомоо хаташадаг. Эдэ хорхойтой тэмсэжэ, зундаа арба дахин шахуу гексахлоран хороор үглөөнэй шүүдэрээр бурьюулжэ үгэдэг һэмди.

Ургасые саг соонь хуряажа абаха гээшэ угаа шухала. Тэрэниие болзортонь зүбөөр хуряажа шадаагүй һаа, ехэхэн ургаса гээгдэхэ гээшэ. Ургамалай доодо захын буурсагуудай 10-15 процентынь эдеэшэнтэжэ байха үедэ хуряажа эхилхэ хэрэгтэй. Энэ үедэ тэдэ буурсагууд бага зэргэ хатуу болон татаад, шарабтар үнгэтэй байдаг. Энэ үедэ хуряагдаһан ороохон ваалдаа хатуужажа, һайн үрэһэн болодог. Ямаршье ушарта ургамалай доодо захын буурсагуудай харлахые хүлеэһэнэй хэрэггүй. Одоо тиигээл һаа, гээлтэ ехэ гараха. Энээниие бидэнэр энэ жэлдэ өөһэдөө һайса ойлгожо абаабди. Юуб гэхэдэ, бидэ ургасаяа хуряангүй сентябрь һара гарахые хүлеэжэ байшообди. Тиихэдэ ургамалай доодо талын бобынуудай харлашаһан байгаашье һаань, дээдэ талынхидай эдеэшэхые хүлеэжэ алдуу хээбди.

Сентябрь һарада тэрэнээ сабшажа, ваал болгоод байхадамнай паранше һайса шараагүй, удаан хатажа үгөөгүй туляагаа. Хажуугаарнь үнгэрэгшэ намар ехэ бороотой байжа, хатаажа ядажа байтарнай дахин норгожорхидог һэн.

Манай һанахада бобын ногоон үнгэтэй болоод байхадань, бүри август һарада амяарлан хурлажа, ваалдань эдеэшүүлжэ, хатаажа болохо байна. Ургамалаа юрын лафетнэ жаткаар тон доогуур хадахада һайн. Юуб гэхэдэ, бобынууд газарта дүтэ байһан туладаа гээлтэдэ орожо болохо бшуу.

Бобын хатуужаад, голдуу хатаад байха үедэнь тэрэнээ суглуулан сохижо абаа һэмди. Зүгөөр бобынуудай байдаг буурсагай хахартар хатаажа болохогүй. Ваалаа «С-3» комбайнаар суглуулан сохёобди. Тиихэдээ комбайнай молотилкын барабаниие бобынуудые бутаруулхагүйн тула тааруулжа үгэхэ болоогдоно.

Сохигдоод байһан бобынууд үшөөл шиигтэйшэг байдаг гээшэ. Ушар тиимэһээ тэрэниие сохиһоор лэ оройдосотойгоор сэбэрлэжэ абаха хэрэгтэй. Хэрбээ бобынууд сэбэрлэгдэнгүй обоолгодоод хэбтэбэл, үрэһэнэйнь ургаха шанарынь һалашадаг юм.

Бобынуудые бутархай һолоомо болон бусад хог богһоо сэбэрлэхэдээ ороохо сэбэрлэдэг машинануудые хэрэглэжэ болохо. Сэбэрлэгдэһэн үрэһээ тэрэ доронь хатаажа абаха шухала. Тиихын тула тэрээниие тоог дээрэ наранда дэлгэжэ хатаахада зохид. Теэд нёдондо намар бороотой байжа, тэрэнээ гэр соо нимгэханээр тараажа хатааха баатай болоо һэмди. Зүгөөр тэрэнээ саг үргэлжэ модон хүрзөөр худхажа байха шухала.

Бобын һолоомон 0,35 тэжээлэй единицэ боломоор шэмэтэй, 30 грамм бээдэ шэнгэхэ протеинтэй байна. Тиимэһээ энэмнай ажахыда угаа ехэ хэрэгтэй бшуу. Бидэ тэрэ һолоомоёо һурилжэ абаад, мүнөө бутаруулжа, гахайнуудаа эдеэлүүлжэ байнхайбди.

Колхознай ерэхэ жэлдэ 100 гектарта тэжээлэй бобы тарихаар түсэблэнхэй. Нёдондонойнгоо алдуу эндүүе усадхажа, ерэхэ жэлдэ баян ургаса абаха байһандаа этигэнэбди. Энэ шэнэ ургамалые һайнаар ургуулжа абаха хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй агрономуудай эмхидхэхы үүргэ ехэ. Бидэнэр энэ харюусалгата уялгаяа бэелүүлхын тула мэргэжэл шадабаряа харуулхабди.

Ф. ПАШКОВА,
Кяхтын «Родина» колхозой агроном.



XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо зэргэлүүлжэ таригдаһан кукуруза бобы хоёр харуулагдана.



... килограмм тэ...лэй бобы 1,29 ...сэлэй единицэ ...додог, 251 грамм ...теинтэй байдаг ... гү, али овёсой...оо 2,5 дахин ехэ.

...АКАТ ...НИМАНЬ ...АКАТ № 2

Элдэб һонин

47 БААБГАЙ АЛАА

Залуу наһандаа шулуу нүүрһэнэй уурхайда олон жэл шахтёроор хүдэлһэн, мүнөө 66 наһатай пенсионер Аким Никитич Лазарев Улан-Удэ город шадархи Горькиин нэрэмжэтэ тосхондо һуудаг юм.

Энэ хүн үнэхөөрөө эрхим ангуушан юм, нэрэ алдарынь манай республикын газаа тээшье мэдээжэ. РСФСР-эй эд хэрэглэгшэдэй союзай правлениин талаһаа нүхэр Лазарев А. Н. 8 дахин Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгөөр шагнагдаһан байна. Энэ хүн 47 баабгай, мүн тэды буга, хандагай, хэдэн зуугаад булга, хэдэн мянгаад хэрмэ алажа, гүрэндэ тушааһан байха юм.

1957 ондо Галуута Нуурай шахтернууд Аким Никитичые пенсидэ гаргажа, амаралтада удэшөө һэн. Теэд энэ хүмнай мини һуужа шадахагүй байшоо. Нажар, зунай сагта гол нуурнуудта загаһа баридаг. Турка, Химнэ, Сэлэнгэ голнуудта хэдэн арбаад тула загаһа баряа һэн.

Д. Колманов.

Залуу тугалшан

Мария Назимовна Резванова Заиграйн аймагай Онохойн совхозой хоёрдохи отделениин фермэдэ тугалшанаар гурбадахи һарая хүдэлжэ байна. Тиигэбэшье харууһалга, эдеэлэлгэ зүбөөр эмхидхэһэнэйнгээ ашаар һайн амжалта туйлана. Залуу тугалшан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүр суудхэлээ 800 грамм хүрэтэр нэмээнэ.

М. Гатанов.

ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭЭ

Цакирай сельпогой хүдэлмэрилэгшэ, коммунист Цыден Дугарович Гонгоров ажалшадай дунда ойлгуулмжын хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг. Тэрэнэйнгээ ашаар үнгэрһэн жэлдэ сельпо түүхэй эд бэлэдхэхэ түсэбөө бүхы гадаарнь үлүүлэн дүүргэв. Жэшээлхэдэ, үндэгэ тушааха түсэб 103 процент, нооһор — 320, арһаар — 168, ангай арһаар — 107 процент хүргэбэ.

Б. Шоёнов.

Наймаанһ гүйсэтэй

Сэлэнгын уһан замшадай ОРС-ын коллектив үнгэрһэн 1961 ондо ажалшадай эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангахын түлөө айхабтар ехэ оролдолго гаргаһан байна. Тэдэнэр эд бараа худалдаха 1961 оной түсэб 100,8 процент дүүргээ һэн.

№ 3 (даагшань А. Игумнова), № 2 (даагшань А. Сигаева) Сэлэнгын зүүн эрьедэхи № 11 магазинуудай (даагшань Р. Димидов) коллективүүд ажал хүдэлмэридөө шэнэ гурим хэрэглэжэ, социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэд.

Һаяхан № 11 магазинай коллективтэ коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Мүн № 2 магазинай коллективтэ дамжуулгын улаан вымпел барюулагдаа.

Мүнөө СССР-эй Верховно Советэй һунгалтын һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын тула дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад хүдэлжэ байна.

Д. Балданов.

ҮБЭЛЭЙШЬЕ ҮЕДЭ...

Бичурын совхозой 2-дохи отделени хамта дээрээ 249 центнер шэгнүүртэй 87 толгой эрэ хашарагуудые гүрэндөө тушаажа, мяха тушааха 1962 оной I кварталайнгаа түсэбые дүүргэбэ.

Коммунист С. Балданова даажа абаһан эдэ малаа намарай бэлшээриин үедэ зүбөөр адуулжа, һайнаар шахан таргалуулһан юм. Мүн үбэлэйшье үедэ хашарагуудайнгаа шэгнүүр нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Д. Тогошиев.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байжа, саһан орохогүй. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха.

Январиин 21—22-ой үдэрнүүдтэ республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байжа, саһан орохогүй. Зүг бүриһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 29—34, үдэртөө 13—18 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.



Арбан модоной урилдаанда... Л. ХАЙДУРОВАЙ фотоэтюд.

Хүлисэжэ болохоор бэшэ хорото хэрэг

ТАРТУ, январиин 18. (ТАСС). Фашистска алууршад Ю. Юристе, К. Линнас, Э. Викс гэгшэдэй сууд гурбан үдэрэй туршада соо эндэ үргэлжэлжэ байна.

Совет засагта талархана гэжэ һэжэглэгдэһэн хүн бүхэн Тартугай концентрационно лагерьта хаагдадаг байгаа.

Урдань энэ лагерьта һууһан гэршэнэр Ж. Нну, А. Изаск, А. Тыннсмаа болон бусад нигэжэ хэлээ. Лагерьта зоргоороо аашалалдадаг байгаа. Хаагдаһан хүнүүдые сохидог, хооһоор байлгадаг, тэдэн дээрэ хүйтэн уһа адхаад, газаа гаргажа дааруулдаг байгаа. Амиды хүнэй шудыень ходолон абадаг «мастерской» эндэ бии байһан юм.

Фашистска эзэмдэлгын эхилһэн түрүүшын һаранууда үдэр бүхэндэ 200 хүн буудуулан алуулдаг байгаа.

— Энэ хадаа ёһотойл тама байһан юм. Һүни үдэргүй хашуулан хэһээлгэдэг хүн зоной оог хашхаралдаае дуулдаг байгаабди, — гэжэ тиихэдэ лагерьта һуужа байһан Я. Тинтс хэлээ.

«199 хүниие алааб. Үшөө нэгэ хүниие түргэнөөр алаха дурамни хүрэнэ» гэжэ һогтуу харуулинанай һайрхан мэдүүлһэн тухай гэршэ һануулһан байна.

Хэниишье: эхэнэрнүүдые, үхибүүдые, үбгэдые, үбшэн хүнүүдые оройдоошье хайрладаг, гамнадаггүй байһан юм. Һогтуугаар хэгдэдэг аашалалдаанда сүүдлүүлэгшэнэр хабаадалсадаг байгаа.

Юристе, Линнас, Викс гэгшэд, тэдэнэй бүхы банданууд ёһотойл алууршад байгаа гэжэ сууд харуулаа.

Хилын саанаһаа

Ленинэй хэрэг илан мандажа байһаар

ПРАГА, январиин 18. ТАСС-эй корреспондент М. Никиточкин нигэжэ дамжуулна: агууехэ Ленинэй хүтэлбэри доро болоһон РСДРП-гэй Прагадахи конференциин 50 жэлэй ойе Чехословакиин олониитэ мүнөөдэр тэмдэглээ.

Чехословакиин ажалшад хадаа конференциин болоһон газарые нангин шүтөөн шэнгеэр хамгаалдаг, ажалшадай агууехэ вождь болон багшын дурасхаалые хүндэлэн ёһолдог байна. Конференциин болоһон гэртэ 1953 онһоо В. И. Ленинэй музей нээгдэнхэй. Энэ музейн бүхы 23 зал тон һайнаар найруулан түхеэрэгдэнхэй. Эндэ хоёр мянга гаран экспонат — В. И. Ленинэй номууд, тэрэнэй бэшэгүүд, Ильичын портредууд болон скульптуранууд, зурагууд, фотозурагууд, бусад олон документнүүд табигданхай.

«Коммунизм хадаа хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүй» гэһэн выставкэ КПСС-эй XXII съездын болоһонтой дашарамдуулагдан энэ музей соо нээгдэһэн байна. Энэ выставкэ хадаа Советскэ Союзда, Чехословакида, социализмын бусад оронуудта Ленинэй үзэл сурталай илан мандажа, энэ үзэл сурталай бүхы дэлхэй дээрэ түгэлдэр хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байһые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Музей соо нэгэ экспозици бии юм. Тэрэнэй хажууда ороһон лэ хүн удаан зогсодог. Энэ хадаа түрэл Ильичтээ үхибүүдэй ехээр дурладаг байһанаа харуулһан хүүгэдэй бэшэгүүд болон зурагууд юм.

Ленинтэй зүбшэл хэхын, дэлхэй дээрэхи бүхы гэгээн гэрэлтэ, үнэн зүб юумые бэедээ шэнгээһэн хүнэй захяа заабаринуудтай өөрынгөө ажабайдал болон ажал хүдэлмэриие жэшээжэ үзэхын тулада үбгэн залуушье, элдэб олон мэргэжэлтэйшье хүнүүд музейдэ ородог байна. Социализмын болон коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байһан тухайгаа пионернүүд эндэ ерэжэ тангариглан мэдүүлдэг. Музейн нээгдэһэн сагһаа хойшо тэрээндэ миллион шахуу хүн ороо.

Республика дотор хэдэн миллион тиражтайгаар хэблэн гаргагдаһан Владимир Ильичын зохёолнуудые ЧССР-эй ажалшад хододоо уншажа байдаг.

РСДРП-гэй Прагадахи конференциин 50 жэлэй ойе Чехословакиин хэблэл мүнөөдэр ургэнөөр тэмдэглээ. «Руде право» гэжэ газетэдэ тодилһон ехэ статья соогоо В. Врабец нигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Прагадахи конференци хадаа коммунистическэ хүдэлөөнэй бүхы түүхэдэ элитэ ехэ удха шанартай байһан юм.

Партиин XXII съездын баталан абаһан КПСС-эй Программа хадаа бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй соёл сурталай эгээн түгэлдэр зэбсэг болоно гэжэ тэрэ бэшэһэн байна.

Албаниин ажалай партиин хүтэлбэрилэгшэдэй можо боложо таһаралга статья дотор эрид шангаар буруушаагдаһан байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар комитет мартын 14-һөө хүдэлмэреэ эхилхэнь

НЬЮ-ЙОРК, январиин 18. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн XVI сессиин 1961 оной декабриин 20-ной шиидхэбэриин ёһоор, буу зэбсэг хуряаха талаар байгуулагдаһан комитет советско-американска хэлсээнэй болоһоной эсэстэ 1962 оной мартын 14-дэ Женевэдэ хүдэлмэреэ эхилхэнь. ООН-эй Генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У Танда СССР-һээ ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ В. А. Зориной, США-һаа ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Э. Стивенсоной эльгээһэн хамтын бэшэг соо комитедэй хүдэлмэреэ эхилхэ тухай тусгаар соносхогдоһон байна.

СССР-эй, Чехословакиин, Болгариин, Польшын, Румыниин, США-гэй, Англиин, Франциин, Италиин, Канадын, Бирмын, Бразилиин, Индиин, Мексикын, Нигериин, ОАР-эй, Эфиопиин, Швециин түлөөлэгшэдһөө энэ комитет бүридүүлэн байгуулагданхай.

Индонезиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ДЖАКАРТА, январиин 18. (ТАСС). Индонезиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй штабай түлөөлэгшэ мүнөөдэр тусхай мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн соонь нигэжэ мэдээсэгдэнэ. Голландиин корабльнуудай январиин 15-да добтолго хэхэдэнь байлдаа хэһэн Индонезиин Республикын торпедно катернуудай нэгэниинь гэмтэжэ, уһанда шэнгэһэн байна. Уһанда шэнгэһэн катер дээрэ далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй штабай начальнигай орлогшо Комодор Сударсоно һуужа ябаһан байгаа. Сударсониие болон катерай экипажай гэшүүдые бэдэрэлгэ үргэлжэлүүлэгдэһээр гэжэ штабай түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

Португалиин колонизаторнуудай зоргоороо оролгыень болюулха

НЬЮ-ЙОРК, январиин 18. ТАСС-эй тусхай корреспондент Н. Туркатенко нигэжэ дамжуулна:

Анголын арадта эсэргүү хюдалгата дай хэжэ байһан Португалиин колонизаторнууд Анголодохи байдалые зүбшэн хэлсэжэ байһан Генеральна Ассамблейн XVI сессиин трибуна дээрэһээ эрид шангаар буруушаагдана. Португалиин колонизаторнууд Америкын буу зэбсэг худалдажа абаад, Анголын патриодуудые ямаршье хамгаалалтагүй эхэнэрнүүд, үхибүүд болон үбгэдые хайра гамгүйгөөр хашадаг, хэһээдэг байна.

Эдэ баримтануудые колониальна засагаархидай түлөөлэгшэд хэрэгсээдэггүй байха юм.

Анголодо Португалиин богоол эзэлэгшэд яахадаа зоргоороо ороноб гэхэдэ, тэдэнэр НАТО-гэй талаар аха ханинарайнгаа, хамагай түрүүндэ США-гэй зүгһөө дэмжэлгэ абадаг байна гэжэ Украинын ССР-эй делегат Л. Е. Кизя үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

США-гэй монополинууд Анголодо бата һуури эзэлэнхэй. Алмаз абадаг «Дайтонд компани оф Ангола» гэдэгтэ Америкын баяшуул элдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Энэ компаниин концесси Анголын газарай 90 шахуу процентыень эзэлдэг юм гээд Л. Е. Кизя үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Украинын ССР-эй делегат Польшын болон Болгариин дурадхаһан резолюциин проектые хүсэдөөр дэмжээ. Энэ резолюци хадаа ООН-эй Уставай 41 болон 42-дохи статьянуудай ёһоор Португалида эсэргүү хэмжээ абаха гэжэ хараалһан байха юм. Болгариин болон Польшын резолюциин проектын ёһоор хараалагдаһан хэмжээнүүдые абааһаа, Португали Анголодо зэрлиг ааша гаргахаяа болихо, мүн Аюулгүйн Соведэй болон Генеральна Ассамблейн урда тээнь баталан абаһан шиидхэбэринүүд дүүргэлтэ болгогдохо байгаа гээд Украинын делегаци һанамжална гээд тэрэ хэлээ.

Нигериин делегат Нгилерума Португалиин колонизаторнуудай харата аашые эрид шангаар буруушаагаа. Португали хадаа Анголодо алалга, хюдалга хэхэеэ болихо, Анголын арадай өөрыгөө тодорхойлхо эрхые мэдэрхэ ёһотой гэһэн эрилтэ Нигериин түлөөлэгшэ хэһэн байна. Хэрбээ иимэ юумын хэгдээгүй һаа Нигериин правительство Африкын бусад оронуудай правительствонуудтай хамта хэмжээ абаха эрхэтэй. Юуб гэхэдэ, Африкын бүхы оронууд Анголодохи аха дүүнэрэйнгээ талые харалсадаг байна гээд тэрэ хэлээ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци хадаа Анголодохи байдал тухай асуудалда ехэ анхарал хандуулха, Португалиие өөрынгөө политикые хубилгахыень баадхаха ёһотой гэжэ Нгилерума онсолон тэмдэглээ.

ТАНДА ГИЗ… ЭЛЬГЭЭЬЭН…

НЬЮ-ЙОРК, я… (ТАСС). ООН-эй… секретариин уял… У Танда Антуа… эльгээһэн бэшэ… түлөөлэгшэ үсэгэ…

Тэрэниие зэмэ… цииие Леопольдви… дуудай палатын… байдалда батал… дэлхэйн олонии… лые Гизенга хан… на.

Премьерэй нэгэ… шын тушаалһаа… гаһые баримтал… Конгын премьер… ла энэ резолюци… риһан байгаа гэж…

Түс резолюци… гаагүй үедэ бата… байгаа гээд Ги… соогоо зааһан б… мини һанамжа д… депутадуудай нэ… лан абаһан шиид… нэгэн хүсэтэй г… шадахагүй байна… тэмдэглээ. Намда… зэмэ тухай харю… да Леопольдвиль… сэлэнтэй байһана… вариин 14-дэ би… байгааб гээд Гиз… тэмдэглэһэн байн…

Палатын дээрэ… шиидхэбэри хада… Стэнливильһээ га… рэниие барижа ту… зорилгоор батал… мэхэтэ шиидхэбэр… жэ бэшэг соо хэл…

Оронои аша ту… хамтаараа оролд… хын тулада али… роо ааша гаргал… ха, хуули ёһые б… хэ сүлөөе хүндэл… гээд Гизенга онсо… лэнэ. Минии аюу… түлөө харюусалг… Генеральна секре… гые дүүргэгшэ да… гээд Гизенга тэмд… на.

Конгын хуули… лагдаһан Гизенгы… дөөр хүндэлэгдэхэ… минии һанамжые… хэйн олониитэ зүб… но гэһэн бэшэг У… да эльгээгээ гээд… лөөлэгшэ мэдээсэ…

Кувейт… түрүүш… правител…

НЬЮ-ЙОРК, я… (ТАСС). Кувейт… агентствын корр… дамжуулһанай ё… тын зонхилогшо… ла Ас-Салим Ас-… шын кабинедэй… һан тухай указ… лилоо.

Кабинет 14 хү… нэ. Тэдэнэй 11… зонхилогшо бүлын… Указай ёһоор Ку… хилогшо нэгэн д… толгойлогшо, прем… болохо ёһотой ю… хэрэгүүдэй мини… Сабах Ас-Салим… томилогдоо.

Шэнэ кабинедэй… заседани январиин… лохо.

Редактор Ц. Ц. Ц…

КОММУНИЗМ—МҮНӨӨ ҮЕЫН ТҮГЭЛДЭР ХҮСЭН МҮН

(Түгэсхэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта)

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМЫН ТУГ ДОРО

Коммунизм байгуулхадаа манай амжалта туйлаха шиидхэхы эрхэ нүхэсэл, КПСС-эй ажал-ябуулгын уг үндэһэн хадаа марксизм-ленинизмые творческо ёһоор хүгжөөхэ ябадал болоно. Үзэл суртал болон бодото байдал хоёр хоорондоо нягта холбоотой гэһэн Ленинэй заабариие хүтэлбэри болгон, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудые аршалан хамгаалха, теоретическэ ёһоор хүгжөөхэ гээшые манай парти Советскэ Союзай арадуудай, бүхы дэлхэйн ажалшадай үмэнэхи өөрынгөө шухалын шухала уялга мүн гэжэ тоолоно.

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөн буржуазна болон реформистска үзэл бодолдо эсэргүү тэмсэл дотор ургана, бэхижэнэ. Энэ тэмсэл капитализмһаа социализмда оролгын түүхэтэ үеые харуулна. Хосорон һалажа байгаа буржуазна байгуулалтые хамгаалагшад капитализмые һайн шэнгеэр харуулхын, тэрэнэй мулжалгын удха шэнжые далдалхын, коммунизмын һайн һайхан суртал бодолые муушалхын түлөө аһан шадалаараа оролдоно.

Коммунизмда эсэргүү тэмсэл империализмын идейно-политическэ гол зэбсэг болоно. Социалис байгуулалтые хардаха, гүрдэхэ, коммунистическэ партинуудай политикые болон уг зорилгые, марксизм-ленинизмын һургаалые буруугаар харуулха гээшэ коммунизмда эсэргүү тэмсэлэй гол удхань болоно. Коммунизмда эсэргүү тэмсэл НАТО, СЕАТО, СЕНТО гэдэг эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдэй гол зэбсэгүүдэй нэгэн болоо.

Америкын монополинууд коммунизмда эсэргүү тэмсэлые толгойлно. Түс монополинууд өөһэдынгөө англиийска, французска союзнигуудтай хамтадаа Баруун Германиин империализмда сэхэ түһална. Тэрэнь үһөө абалгын, булимтаралгын зорилго табина. Тэдэнэр коммунистическэ партинуудые үзэгдөөгүй муухайгаар мүрдэнэ, коммунистнуудые «хара списокто» оруулна, хүдэлмэриһөөнь гаргана, «гадаадын агентнууд» гэжэ соносхоно, түрмэдэ хаана. 36 капиталис орон дотор коммунистическэ партинууд тон нюусаар ажаллаха баатай болонхой. Америкын Холбоото Штадуудай баатар зоригто коммунистическэ парти хориглохо аюулда ороод байна.

Арадай зол жаргалай түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэгшэд мүн болохо коммунистнуудай баатар зоригые харахадаа бүхы түрүү хүн түрэлтэн баярлана. Һайн һайхан уг зорилгын түлөө тэдэнэй гаргаһан баатаршалга үеын үедэ мартагдахагүй. Коммунистнуудай нугаршагүй хүсэл зоригые Прагай коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй генеральна секретарь Юсеф Сулейман гэгшэ Нури Саидай фашис уяхатай журамай үедэ саазалагдахынгаа урда тээ хэлэһэн үгэ соогоо харуулаа һэн. «Коммунизм гээшэ үхэлһөө үлүү хүсэтэй! Тэрээндэ ямаршье үлгэсэ аюултай бэшэ» гэжэ Сулейман шангаар хэлээ юм.

Социальна хүгжэлтын бүхы дайсад коммунизмда эсэргүү тэмсэлэй туг доро нэгэдээ. Тэдэнэй зэргэдэ социал-демократиин баруунай ударидагшад гутамшаг муухай һуури эзэлнэ. Тэдэнэр социалистическэ революциин орондо социальна реформонуудые номножо эхилһэн аад, мүнөө гүрэнэй монополистическэ капитализмые хамгаалдаг болоо. Мүнөө тэдэнэр социализмһаа сэхэ арсана, өөһэдынгөө империалис эзэдтэй хамта Советскэ Союзые, бусад социалис гүрэнүүдые хардана, гүрдэнэ.

Һүүлэй үедэ коммунизмда эсэргүү тэмсэгшэд КПСС-эй XXII съездын бодото удхые буруутуулхын, тэрэнэй бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые багадхахын, КПСС-эй шэнэ Программын айхабтар ехэ удхые капиталис оронуудай ажалшадһаа нюухын түлөө ухатэрөө оролдоно. Коммунизмда эсэргүү пропагандын билдагууша муухай аашые элирүүлэн сохижо, тэрээн тухай Кубын Нэгэдэмэл революционно организацинуудай делегациие толгойлогшо нүхэр Блас Рока КПСС-эй XXII съезд дээрэ мэргэнээр хэлээ һэн. «Юрэнхыдөө империалистнууд, тусхайлбал, Америкын империалистнууд КПСС-эй Программада эсэргүүсүүлэн бодолготой, ухаамсар юумэ юушье табижа шадахагүй байна,—гэжэ нүхэр Рока хэлээ.—Тэдэнэр тэрээн тухай анирагүй орхихо, XXII съездын баталан абаһан Программаһаа дэлхэйн олониитын анхаралые зайлуулжа, юрэ хирын асуудалда хандуулха гэжэ һэдээ. Тэдэнэр энэ Программа тухай анирагүй орхихо гэжэ хэды оролдобошье һаань, тэрэнь арад ниитэдэ хүрэхэ, арад ниитэ тэрээнтэй танилсаха байха».

Һаяхан Римдэ социалистическэ интернационалай ээлжээтэ конгресс болоо. Тэрэниие эмхидхэгшэд КПСС-эй Программада эсэргүү декларaци абхуулха гэжэ оролдоо гэхэ. Зүгөөр тэдэнэй һэдэлгэнь буруу һүрөө. Коммунизмда эсэргүү тэмсэлэй үзэл бодолдо хүдэлмэришэн олониитэ улам дурагүй болоо байна.

Хүдэлмэришэн ангиин уг зорилгодо үнэн байдаг социал-демократуудай хадаа коммунистнууд зүб гэһэн тобшолол хэдэг болоо байна.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй саашанхи хүгжэлтын шухалын шухала эрхэ нүхэсэл хадаа тэрэнэй нягта жагсаал, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын заабариин үндэһөөр бата нэгэдэлэе эрид шууд хамгаалха ябадал болоно. Энэ хүдэлөөн элдэбын оппортунис үзэлдэ эсэргүү тэмсэл дотор хатуужана. Мүнөө үедэ коммунис хүдэлөөн доторхи гол аюул юуб гэхэдэ, ревизионизм, баруунай оппортунизм болоно. Ревизионизмын үзэл бодол Югославиин коммунистнуудай Союзай Программа дотор уламжа элеэр харагдана.

Нүгөөдэ аюул хадаа догматизм, арад ниитэһээ таһарха ябадал болоно. Эдэ үзэлнүүд революционно теориин хүгжэлтэдэ тааралдаггүй, коммунистнуудые арад ниитэһээ һалгаадаг, арад ниитые революционно замһаа хазагайруулдаг юм.

Албаниин ажалай партиин хүтэлбэрилэгшэд дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй ниитэ шугамһаа хазагайрһан аюултай замаар улам саашаа ябана. Тэдэнэр аха дүү партинуудай хамтадаа абаһан шиидхэбэринүүдһээ, Деклараци болон Мэдүүлгэһээ хазагайрна. Албаниин хүтэлбэрилэгшэдэй буруу шугамые шүүмжэлһэн КПСС-ые, тэрэнэй Центральна Комитедые, аха дүү марксистско-ленинскэ партинуудые муухайгаар хардана, гүрдэнэ.

Албаниин хүтэлбэрилэгшэд коммунис хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудаар өөрын амяараа шугам баримталжа, элдэб социальна байгуулламжатай гэрнүүдэй амгалан зэргэ ажаһууха тухай ёһо гуримые буруушаажа, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг бултыень хуряаха тухай совет дурадхалнуудые муушалха гэжэ һэдэнэ. Социалистическэ интернационализмын хэрэгһээ урбажа, Албаниин хүтэлбэрилэгшэд оронойнгоо коммунистнууд болон ажалшадай дунда националистическэ үзэл тараана.

Албаниин ажалай партиин хүтэлбэрилэгшэд Сталинда һүгэдэн шүтэхэ ябадалые дахяад һэргээнэ. Орон доторнь Ходжидо, Шехудэ һүгэдэн шүтэхэ ябадал дэлгэрнэ.

Албаниин хүтэлбэрилэгшэдэй националистическэ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ харша үзэлые аха дүү марксистско-ленинскэ партинууд буруушаагаа. Эдэ партинууд ревизионизмда, догматизмда болон арад ниитэһээ таһарха, марксизм-ленинизмһээ хазагайрха али бүхы ябадалда эсэргүү эрид шууд тэмсэнэ.

Энэ тэмсэлынь мүнөө үеын эгээн эмхитэй, эгээн ехэ нэрэ хүндэтэй болоһон дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй саашанхи амжалтада түһална. Коммунистнууд аша хэрэгые манай найдамтайгаар хамгаалха байха гэжэ арадууд улам һайнаар ойлгоно.

**

Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай хэды ехэ амжалта туйлаһыень, КПСС-эй жэшээгэй зоригжуулхы хэды ехэ удха шанартай байһыень арадууд харана. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ энэ жэшээгэй ямар удха шанартай байһаниие харуулха зуураа, Франциин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй һаяхан болоһон пленум өөрынгөө резолюци соо нигэжэ мэдүүлээ: «Капиталис дэлхэйн өөрынгөө ниитэ кризисэй шэнэ шатада ороод байхадань, XXII съезд СССР дотор коммунизм байгуулгын шэнэ Программа баталан абаа... Парижай коммунарнуудай тэмсэжэ, ами бэеэ үгэһэн уг зорилгын манай хараһаар байтар бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ биднэр ажаһуунабди. Коммунизм гээшэ бодото зүйл болоо байна. Коммунизм дэлхэйн ажалшадай замые гэрэлтүүлнэ».

Капитализмһаа социализмда орохо тушаа Октябриин революциин эхилһэн бүхэдэлхэйн-түүхэтэ хубилалта хадаа ниитын хүгжэлтын хуулита ёһоной аша үрэ мүн. Коммунистнуудай, марксистнууд-ленинецүүдэй агууехэ арми эб найрамдалай, социальна хүгжэлтын түлөө, ерээдүйн гэрэлтэ һайхан байдалай — коммунизмын түлөө арадуудай тэмсэлые толгойлно. Коммунизмын агууехэ туг доро улам шэнэ, шэнэ миллион хүнүүд нэгэдэхэ, нягтаран жагсаха байха. Коммунизмын хэрэг илан мандаха байха!

П. КАПЫРИН,
философиин эрдэмэй кандидат.

БУРЯТ ҮНЭН
4-дэхи нюур

Манай адрес, телефон

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул Ленина… **ФОНЫ РЕДАКЦИИ:** редактора — 46-32, зам. ре… 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов: партийн… пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и совет… тельства — 47-59, промышленности и транспорта… — 35-14, культуры — 34-05, писем и рабселькоров… отдел переводов и корректорская — 35-95, бух… 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры… АССР.

Н00577. Зак. №…